

Marja Heiskanen

Sosionomin urapolut hyväksilukemisessa ja tunnustamisessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (YAMK)

Sosiaali- ja terveysalan johtaminen

Opinnäytetyö

05.12.2016

Tekijä(t) Otsikko	Marja Heiskanen Sosionomin urapolut hyväksilukemisessa ja tunnustamisessa
Sivumäärä Aika	45 sivua + 3 liitettä 05.12.2016
Tutkinto	Sosionomi YAMK
Koulutusohjelma	Sosiaali- ja terveystieteiden johtaminen
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaali- ja terveystieteiden johtaminen
Ohjaaja(t)	kehittämispäällikkö Kaija Matinheikki-Kokko
<p>Ulkomailla korkeakoulutuksen saaneiden osaamisen tunnistaminen on Suomessa ajankohtaista. Tarkastelen työssäni ulkomaisen korkeakoulututkinon hyväksilukemista osana sosionomin (amk) opintoja, ulkomaisen tutkinon tunnustamista sekä opintojen jälkeistä työllistymistä.</p> <p>Ulkomaisten tutkintojen tunnustamisen osalta haastattelin asiantuntijatahona Opetushallituksen edustajia. Ammattikorkeakoulujen hyväksilukukäytänteistä aiemman tutkinon pohjalta keräsin tietoa opettajahaastattelulla. Sosnetin haastattelussa perehdyin sosiaalialan yliopistokoulutuksen opintojen jälkeiseen työllisyyteen.</p> <p>Hyväksilukemisessa huomionarvoiseksi nousi päätösten laadullinen tasapuolisuus, ohjauksen tärkeys sekä suomalaisen tutkinon yleispätevyys. Tunnustamisprosessissa lähes kaikki hakijat joutuvat suorittamaan Suomessa lisäopintoja palvelujärjestelmän osalta. Työllistymisen haasteena sosiaalialalla näyttäytyi kielitaito ja työharjoittelumahdollisuuksien vähäisyys.</p> <p>Ainestoni pohjalta tiedottaminen ja ohjaus ovat tärkeitä onnistumisen tekijöitä niin hyväksilukemisessa kuin tunnustamisessa. Tulosten valossa ehdotan, että sosiaalialan toimijat tarjoaisivat kurssimuotoista koulutusta hyväksilukemis- ja tunnustamiskäytänteistä sekä suomalaisesta palvelujärjestelmästä.</p>	
Avainsanat	sosiaalialan pätevyys, korkeakoulutus, opiskelijaliikkuvuus, hyväksilukeminen, tunnustaminen

Author(s) Title	Marja Heiskanen The Career Path for Bachelor of Social Service in Recognition and Accreditation
Number of Pages Date	45 pages + 3 appendices 5 th of December 2016
Degree	Master of Social Services
Degree Programme	Management of healthcare- and social care professions
Specialisation option	Management
Instructor(s)	Kaija Matinheikki-Kokko, Principal Lecturer
<p>Identifying foreigners with higher education degrees is a current topic in Finland. In my thesis I concentrate on accreditation of former knowledge in the studies for Bachelor of Social Services, the recognition of foreign qualification, as well as post-study employment.</p> <p>I interviewed representatives of the National Board of Education on the subject of the recognizing foreign qualifications. On accreditation my interviewees were teachers of social care work in Bachelors level studies at a university of applied science. Regarding post-graduate employment among immigrant background students I interviewed a spokesman for the Finnish Association of University Level Social Work Education.</p> <p>According to data collected noteworthy in accreditation is equal quality, importance of counselling and wide general focus of Finnish Bachelor's degree in social services. In recognition it was highlighted by the informants that almost all the applicants had to carry out additional studies on Finnish service sector. Challenges shown by data in post-study employment were in sufficiency of Finnish language and in too few opportunities for internships.</p> <p>Informing and counselling applicants during the process of recognition or accreditation is a key factor on success. On the basis of my data courses of Finnish social service sector and accreditation and recognition should be organized.</p>	
Keywords	qualification, higher education, social work competence, student mobility, accreditation, recognition

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Koulutus pääomana	3
3	Kansainvälinen liikkuvuus	5
3.1	Kansainvälisiä mittareita	6
3.2	Opiskelijaliikkuvuus Euroopassa	7
3.2.1	Eurooppalainen osaamisen tunnistaminen	7
3.2.2	Eurooppalainen tutkintojen viitekehys (EQF)	9
3.2.3	European Credit Transfer	11
3.3	Oleskelulupa Suomessa opiskeluun	12
4	Korkeakoulut Suomessa	12
4.1	Lainsäädäntö	13
4.2	Koulutusohjelmat	14
5	Sosiaalialan korkeakoulutus	15
5.1	Sosiaalialan kompetenssi	15
5.2	Tutkintojen tunnustaminen Suomessa	17
5.3	Sosiaalialan osaamisen tunnistaminen	18
6	Koulutus väylänä työhön	20
7	Tutkimuksen lähtökohdat	22
7.1	Menetelmät	24
7.2	Toteutus	25
8	Tulokset	27
8.1	Hyväksilukeminen	27
8.1.1	Laadunvarmistus	27
8.1.2	Sosiaalialan pätevyys	28
8.1.3	Ohjaus- ja neuvonta	29
8.2	Tunnustaminen	30
8.3	Sosiaalialalle työllistyminen	33
9	Johtopäätökset	34
9.1	Osaamisen arviointi	35

9.2	Työllistyminen	36
9.3	Arviointi	38
	Lähteet	40
	Liitteet	
	Liite 1. Sosiaalialan kompetenssit	
	Liite 2. Teemahaastattelun runko	

1 Johdanto

Opiskelijoiden liikkuvuus maailmanlaajuisesti ja etenkin Euroopan sisällä on saanut korkeakoulut kehittämään opetusohjelmiansa sisältöä yhteneväisemmäksi (Huisman& Van Der Wende 2004: 350). Keskeistä opiskeluvaihtoissa ja muissa maissa opiskeluissa on lähtömaassa hankitun koulutuksen ja osaaminen tunnistaminen opiskelumassaa. Tätä kehitystä on käsitelty useissa Eu:n sopimuksissa ja linjauksissa. (Vincent-Lancrin, Fisher, Pfotenhauer 2015: 31)

Euroopassa korkeakoulutus on kehittynyt jo vuosisatojen ajan ensimmäisten yliopistojen perustamisesta lähtien. Korkeakoulutuksen kansainvälisyydestä on 2000- luvulla muodostunut yhä polttavampi puheenaihe. Opiskelun kansainvälisyyttä on pyritty parantamaan niin korkeakouluja koskevalla Bolognan sopimuksella kuin koko Euroopan Unionin talousalueen kehittymistä koskevassa Lissabonin strategiassa. Laadukas korkeakoulutus on sopimuksessa nähty Euroopan taloudellista kilpailukykyä lisäävänä tekijänä. (Bergan 2010: 57-59)

Kanadassa on pitkä historia ja kokemusta ulkomaisista tutkinnoista (Canada's Performance and Potential) Kanadan sosiaalityön järjestö CASW:in etusivuilla on esimerkiksi ohjeita ja linkkejä kansainvälisen tutkinnon rinnastettavuudesta, hyväksilukumahdollisuuksista ja työllistymismahdollisuuksista. (Assesment of international credentials) Erillisiä nettipalveluita on myös laajemmin kansainvälisten opintopistevertailujen ja tutkintojen sisältöjen selvittämiseksi (The Canadian Information Centre). Euroopassa kansainväliseen opiskelijaliikkuvuuteen on koottua tietoa Unescon ja Euroopan Neuvoston ylläpitämällä internetsivustolla; enic-naric.net sivustolla. Sivustolla opiskelija voi tarkistaa opiskeluun tai työntekoon ulkomailla liittyviin kysymyksiin. (Individual wishing to study/work abroad)

Työlläni on kaksi kehittämistavoitetta; tuottaa tietoa hyväksilukemisen ja tunnustamisen hyvistä käytännöistä ja kehittämiskohdista sosiaalialalla sekä tarkastella sosionomin pätevyden osa-alueita osana ammattipätevyyttä.

Suomessa asuneiden, opiskelemaan tulleiden 25–54-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten joukossa korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus oli 72 % vuonna 2014. Pakolaistaustaisista vajaalla viidenneksellä oli korkea-asteen tutkinto (Sutela & Larja

2015) Korkeakoulujen rooliksi on nähty kielitaidon, varhaisen osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kysymykset (Ulkomailla opiskelevien suomalaisten määrä) .

Suomessa sosiaali- ja terveyspalveluissa työskenteli vuoden 2012 lopulla syntyperältään muita kuin suomalaisia 16 204. Heistä ulkomaiden kansalaisia oli 7 324. (THL: Terveys- ja sosiaalipalveluiden henkilöstän kansainvälinen liikkuvuus 2012) Ulkomailla tutkinnon suorittaneiden lääkäreiden ja hoitajien kokemuksista tiedetään, että tunnustamisen käytänteitä ei Suomessa koeta hakijoiden keskuudessa helpoksi tai selkeäksi. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2013 julkaistussa tutkimusraportissa suuri osa vastaajista kertoo kokeneensa tunnustamisprosessin monimutkaisena ja sitä koskevan tiedon vaikeasti löydettävänä (Aalto, Elovainio yms. 2013: 94-95)

Ulkomaisia korkeakoulututkintoja väylänä Suomalaiseen työelämään on tutkittu Kelan 2008 tekemässä selvityksessä. Vastaajista 30 % ilmoitti, ettei heidän ulkomailla hankittua korkeakoulutusta arvostettu Suomessa tai siihen suhtauduttiin epäillen. (Saarikallio, Helsten, Juutilainen; 2008: 64-76, 109)

Tutkintojen tunnustamisen haasteiden taustalla ovat usein eri maiden tutkintojärjestelmien rakenne-erot. Jos tutkinnolle ei tulomaassa ole vastaavaa ammattia kuin lähtömaassa, on tutkintoa verrattava lähimpään vastaavaan. Suoritetun tutkinnon tasoerot voivat myös tuottaa haasteita tunnistamistilanteissa. Tunnustaminen ei ole mahdollista jos koulutuksen pituus ja tasoerot ovat liian suuria. Ammattialojen luottamus toisten tahojen arviointeihin tunnustuksen osalta on kuitenkin kasvanut kansainvälisen yhteistyön johdosta. (Saarinen 2000: 229-230)

Sosionomeja (AMK) on koulutettu Suomessa vuodesta 1992 lähtien ja sosionomi (AMK) tutkintonimike on ollut käytössä vuodesta 1999 alkaen (Opetusministeriön julkaisut 2007/43: s. 23). Sosiaalialan kompetensseinä ja erityisesti juuri sosionomin kompetensseinä pidetään palvelujärjestelmäosaamista, yhteiskunnallista analyysitaitoa, kehittämis- ja johtamistoimintaa sekä asiakastyön osaamista. (Opetusministeriön julkaisut 2007/43: s.24-25)

Sosiaali- ja terveysalan ulkomaista henkilöstä tutkittaessa ovat kohteena usein olleet selkeästi terveydenhuollon ammatteihin kuuluvat tutkinnot tai työpaikat. Vähemmälle huomiolle ovat tutkimuksessa jääneet juuri sosiaalialan tutkinnot. Perehdyn omassa

opinnäytteessäni Suomessa sosiaalialan ammattikorkeakouluohjelmassa osittain hyväksi luettuihin ulkomaisiin tutkintoihin.

Työni täydentää Osaamisvaaka terveysalalle –osahankkeen työtä, jota Metropolia koordinoi. Osaamisvaakassa arvioidaan erityisesti EU/ETA alueen ulkopuolelta tulevien sairaanhoitajien toteutuneita urareittejä. Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa Urareitti-hanketta koordinoi Hämeen ammattikorkeakoulu. Hanke toteutetaan vuosina 2015-2018 ja Osaamisvaaka on osa Urareitti-hanketta. (Hämeen ammattikorkeakoulu)

Urareitti-hankkeen tavoitteena on vahvistaa koulutuksen ja työelämän saavutettavuutta korkeasti koulutetuille maahan muuttaneille ja sitä kautta tukea heidän osallisuutta ja osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan mahdollisimman nopeasti. Hankkeella pyritään luomaan ratkaisuja korkeasti koulutettujen maahan muuttaneiden urareittien sujuvoittamiseen. Hankkeen päätavoitteena on tuottaa ammattikorkeakoulujen toimintaympäristöön soveltuva, korkeasti koulutettujen maahan muuttaneiden osaamisen arvioinnin viitekehys, jota voidaan hyödyntää sekä osaamisen arvioinnin prosesseissa, että lisä- ja täydennyskoulutusten suunnittelussa. (Urareitti- korkeasti koulutetun)

Metropolian ja Jyväskylän yliopiston yhteisessä SIMHE-hankkeessa (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) pyritään myös sujuvoittamaan korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien aiemman hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT). (Jyväskylän yliopisto ja Metropolia Ammattikorkeakoulu)

2 Koulutus pääomana

Koulutus on yksi keskeisiä tekijöitä taloudellisessa kilpailukyvyssä. OECD määrittelee inhimilliseksi pääomaksi, tiedon, taidot, pätevyys ja yksilöiden ominaisuudet, jotka luovat henkilökohtaisen, sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin. Taloustieteen näkökulmasta kansakunta ei voi kehittyä ilman kansalaisten tietotaitoa eli inhimillistä pääomaa. Pääsääntöisesti maat, joissa on korkea koulutustaso ovat myös taloudellisesti kilpailukyisiä. (Keeley 2007: 26-30) Korkeakoulutuksen laadun varmistaminen kansainvälistymisen myötä on osa taloudellista kilpailukykyä (Vincent-Lancrin, Fisher & Pfothenauer 2015:31). Koulutuksellista pääomaa voi olla myös epämuodollinen oppiminen, joka tunnustetaan osana opiskelua. (Werquin 2010:7)

Formaalisella oppimisella tarkoitetaan organisoitua ja suunnittelua opetusta, josta opiskelija saa virallisen tunnustuksen ja todistuksen. Informaalisella oppimisella viitataan yleensä tahattomaan oppimiseen esimerkiksi työelämässä. (Colardyn & Bjornavold 2004: 71) Non-formaali ja informaali osaaminen perustuvat epämuodolliseen osaamiseen. Työssä hankitun osaamisen lisäksi osaaminen voi perustua harrastuksiin tai ulkomaiseen kokemukseen. Tällaisesta kokemuksesta opiskelijalla ei yleensä ole esittäjä todistusta. Osaaminen tuleekin osoittaa muuten. Korkeakouluissa esimerkiksi näyttöjen vastaanottaminen on kuitenkin vielä uutta. (Airola 2012 b: 117)

EU-maissa aiemman osaamisen tunnistamista ja informaalista oppimista tuetaan edelleen vaihdellen Euroopan Neuvoston suosituksista huolimatta. Kaikissa maissa ei aiempaa epämuodollista tietotaitoa voi käyttää perusteena korkeakouluun hakemiseen tai hyväksilukemiseen. Rajoituksia saattaa esiintyä myös sen osalta kuinka suuren osan aiemman osaamisen pohjalta voi saada tutkinnosta hyväksiluettua. (The European Higher Education Area in 2015: 123-124)

Tutinto käsitteenä voi merkitä yhteydestä riippuen eri asioita. Arkikielessä sillä voidaan viitata yleisesti koetilaisuuksiin. Lähtökohtaisesti käsite tutkinto sisältää ajatuksen siitä, että sen suorittaminen on osoitus pätevydestä. Yleensä tutkinnon myöntävällä oppilaitoksella on vapaus päättää tutkinnon sisällöstä. (Saarinen 2000: 21) Kokonaisen tutkinnon osalta tunnustamisen perusedellytys on, että tutkinnolla on myös lähtömaassa asema virallisessa koulutusjärjestelmässä. (Saarinen 2000: 221) Tutkinnon tunnustamisessa toisessa maassa tutkinnon suorittanut henkilö saa tutkintonsa kelpoisuudesta virallisen päätöksen oleskelumaassaan. Päätös osoittaa sen mihin tutkinto henkilön pätevöittää. Tutkinnon tunnustaminen voi liittyä jatko-opinto oikeuteen, työskentelyyn tai ammatin harjoittamiseen. (Council of Europe 1997: 14)

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen (AHOT) on osa korkeakoulussa tapahtuvaa oppimista. Aiemman osaamisen tunnistaminen korkeakouluopinnoissa syventää parhaimmillaan opiskelijan aiempaa osaamista. Opettajan arvioitavaksi jää hallitseeko opiskelija todella kertomansa asiat. Osaamisen tunnustamisessa on olennaista, että opiskelija osaa reflektoida oppimistään ja hallitsee riittävät teoriataidot. (Kolkka 2012: 59)

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen liittyvät Bolognan prosessiin, jonka tavoitteita on mm. kansainvälisen liikkuvuuden lisääminen ja tutkintojen vertailtavuus. Osaamisen

tunnistamisella tuetaan elinikäisen oppimisen edistämistä. Elinikäinen oppiminen on Suomessa määritelty keskeiseksi koulutuspolitiikka ohjaavaksi näkökulmaksi. (Airola & Hirvonen 2012: 9)

AHOT-järjestelmän käytänteissä on vielä haasteita Suomessa. AHOT:oinnin hyötynä on päällekkäisten opintojen välttäminen ja opiskeluaikojen lyhentäminen. Opiskelijan henkilökohtaisen opiskelumotivaation lisäksi AHOT:ointi on hyödyksi myös yhteiskunnallisessa tasolla. Sujuvasti ja nopeasti suoritettavat opinnot lyhentävät polkua työelämään. Laajasti käyttöön otetut AHOT-järjestelmät tukevat myös kansainvälistä liikkuvuutta ja tekevät siitä joustavaa (Airola 2012: 40)

Kansallista korkeakoulutuksen laatua arvioitaessa Suomessa ulkomaiset Degree Programme opiskelijat vastasivat että neuvontaa on liian vähän korkeakouluohjelmissa. Opiskelijat arvioivat neuvonnan liian vähäiseksi, vaikka oppilaitosten edustajat haastatatteluissa korostivat neuvonnan olevan hyvää. (Välimaa Fonteyn, Garam, van den Heuvel, Linza ym. 2013: 41-42) Yliopistojen sosiaalialan korkeakoulutuksen verkoston (Sosnet) selvityksessä opiskelijat pääsääntöisesti toivoivat aiempaa osaamista huomioitavan korkeakouluissa nykyistä paremmin. Ohjaus- ja neuvonta käytänteisiin liittyen koettiin kuitenkin hyväksi. (Lähteinen & Romakkaniemi 2013: 34-35, 39-40) Korkeastikoulutetut maahanmuuttajat ovat toivoneet erityisesti akateemisille maahanmuuttajille suunnattuja koulutuksia (Kaarlampi & Sampakosi 2011: 47).

3 Kansainvälinen liikkuvuus

Euroopan korkeakoulutuksen kansainvälistymisen historia alkoi 1980 –luvulla (Vincent-Lancrin, Fisher & Pfothenauer 2015: 30). Euroopan yhteistä yliopistoa on ehdotettu perustettavaksi jo vuonna 1955. Ehdotusta ei tuolloin pidetty ajankohtaisena. Koulutus nähtiin kansallisena kysymyksenä. Ongelmaksi muotoutui kysymys myös siitä, mihin valtioon laitos perustettaisiin. Erasmus- opiskelijavaihdon kehittymisen myötä kansainvälisistä kysymyksistä alkoi muodostua osa korkeakoulujen arkipäivää. Euroopan Unioni sai myös vuonna 1992 Maastrichtin sopimuksen myötä selkeitä tavoitteita kilpailuvyyn ja koulutuksen osalta. (Robertson 2009: 66-69)

3.1 Kansainvälisiä mittareita

Unesco päätti vuonna 1997 luoda kansainvälisen vertailutyökalun eri valtioiden koulutusasteille. Tietojen keräämisessä tehtiin yhteistyötä OECD:n ja Eurostatin kanssa. Tuloksena syntyi ISCED-työkalu. Työkalua arvioitiin suhteessa Euroopan viisiasteiseen malliin vuodelta 1985, lisäksi siinä arvioitiin kansallisten opetusohjelmien tuottamia pätevyyskatsauksia ja tutkintoja. Tietoa kerättiin viidestä valtiosta: Saksa, Espanja, Ranska, Alankomaat sekä Englannin ja Walesin alueelta Yhdistyneistä Kuningaskunnista (Westerhuis 2001:1-3)

Unescon 2011 päivittämässä kansainvälisessä vertailussa on mukaan otettu laajasti myös EU-alueen ulkopuolisia maita. ISCED luokituksen mukaisesti alempi korkeakoulututkinto on tasoa 6, yleinen termi tason opinnoille on Bachelor`s level. Tason opinnoille on tyypillistä, että ne sisältävät teoria-opintojen lisäksi käytännön harjoittelua tai edellyttävät oma-aloitteista tutkimustyötä. Tason opintojen tulee taata opiskelijalle mahdollisuus jatkaa maisteritason (taso 7) opintoihin. Kansallisista eroavaisuuksista johtuen tason 6 opinnot ovat pituudeltaan hyvin vaihtelevia. Esimerkiksi Djiboutissa, Hollannissa ja Saksassa tason opinnot kestävät neljä vuotta, Suomessa, Tunisiassa ja Espanjassa tyypillisin kestoaika on kolme vuotta. Algeriassa ja Meksikossa opinnot kestävät viisi vuotta, Norjassa ja Thaimassa tason opinnot sen sijaan kestävät kaksi vuotta ja Intiassa sekä Marokkossa vuoden. (Unesco 2011: 81- 87)

Tutkintojen tunnustamiseen tarvitaan asiantuntemusta eri maiden läinsäädännöstä, tutkinnon sisältöön liittyvän lisätiedon hankkimisväylistä, maahanmuutosta ja ammatinharjoitusoikeukseen liittyvistä säädöksistä sekä yleistietoa koulutusjärjestelmistä sekä koulutus- ja tutkintorakenteista (Saارينen 2000:26).

OECD suosittelee, että kansainvälisen korkeakoulutuksen tasapuolisuuden turvaamiseksi korkeakoulutusta tarjoavat oppilaitokset mm. luovat verkostoja, joissa jaetaan hyviä käytänteitä kansainvälisestä liikkuvuudesta, tarjoavat ajantasaista ja tarkkaa tietoa pätevyyden edellytyksistä. Korkeakoulujen tulisi tehdä yhteistyötä myös kansallisten ja kansainvälisten tunnustuksia antavien viranomaisten kanssa. (Vincent-Lancrin, Fisher, Pfothenauer 2015: 38)

3.2 Opiskelijaliikkuvuus Euroopassa

Euroopan alueella opiskelijaliikkuvuudessa on eroteltavissa selkeitä kohde ja lähtömaita. Ranska, Saksa ja Britannia/Yhdistyneet Kuningaskunnat ovat pääasiassa opiskeluliikkuvuuden kohdemaita. Kyseisten maiden kansalaiset eivät itse kuitenkaan hakeudu ulkomaille opiskelemaan. Makedoniassa, Kroatiassa, Gerogiassa, Moldovassa ja Slovakiassa luvut ovat päinvastaiset. Maista lähdetään paljon ulkomaille opiskelemaan, mutta maihin ei tule ulkomaisia vaihto-opiskelijoita tai tutkinnon suorittajia. Puola, Venäjä, Turkki ja Ukraina sen sijaan ovat vähäisiä sekä ulos- että sisäänpäin suuntautuvassa opiskeluliikkuvuudessa. (Higher Education in Europe 2009: 43-53)

Valtaosa Euroopan alueen valtioista tukee opiskelijoiden liikkuvuutta rahallisesti. Poikkeuksen muodostavat Armenia, Bosnia ja Hertsegovina, Moldova, Puola, Turkki ja Ukraina. Tilastojen valossa taloudellisen tuen puute vaikuttaa suoraan vähäiseen opiskelijaliikkuvuuteen. Osasyä vähäisellä opiskeluliikkuvuudelle maiden osalta voivat olla myös matkustus- oleskelulupakäytännöt sekä epävarmuus opintosuoritusten kelpoisuudesta. (Higher Education in Europe 2009: 48)

Opiskelijaliikkuvuuden kannalta rahoituksen puuttuminen on usein este opiskelijan näkökulmasta. Riittävän tiedon ja rohkaisun puute vaikuttavat myös opiskelijoiden valintaan ulkomailta opiskeluun. Useissa Eu-maissa edelleen koetaan ongelmia tutkinnon tai opintosuoritusten tunnistamisen osalta toisessa valtiossa. (The European Higher Education Area in 2015: 244-245)

Euroopassa suurin osa korkeakoulutuksesta on julkisin varoin toteutettua. (Campbell, van Damme, van der Hijden 2004:78) Eurostatin tilastojen mukaan 75-90 % opiskelijoista on kirjautuneena julkiseen oppilaitokseen (The European Higher Education Area in 2015: 37).

3.2.1 Eurooppalainen osaamisen tunnistaminen

Euroopan alueella on solmittu useita sopimuksia ja strategioita opiskelun kansainvälistymisen tukemiseksi. Bolognan ns. julistuksessa vuodelta 1999 puhutaan Euroopan korkeakoulutuksen alueesta (EHEA= European Higher Education Area).

Sopimuksen myötä, siihen osallistuneet valtiot sitoutuvat useisiin toimenpiteisiin korkeakoulutuksen kansainvälistymisen parantamiseksi. (Campbell, van Damme, van der Hijden 2004:77) Elinikäinen oppiminen on useimpien EHEA-alueen korkeakoulujen tavoitteita. Kurssitarjonnan monipuolisuudella ja erilaisilla oppimisympäristöillä sekä osaikaisen opiskelun mahdollisuudella tuetaan joustavia opiskelumuotoja. (The European Higher Education Area in 2015: 166)

Korkeakoulut ovat useissa Eu-maissa olleet joko akateemisesti tai ammatillisesti painottuneita. Bolognan prosessin myötä korkeakoulujen painotuserot ovat kuitenkin vähentyneet Eu-alueella. Korkeakoulutusta tarjoavien oppilaitosten tutkinto-ohjelmissa saattaa edelleen olla eroja, mutta ne eivät vaikuta myönnetyn tutkinnon asteeseen. (The European Higher Education Area in 2015: 36)

Eu-alueella tunnustamiseen liittyvien käytäntöjä korostetaan Bucharest Communiqué-pöytäkirjassa. Opiskelijaliikkuvuuden turvaamiseksi tasapuolinen akateeminen tunnustaminen niin formaalisen kuin informaalisen tunnustamisen osalta on olennaista. Kaksi toimijaa the European Network of Information Centres in the European Region (ENIC) ja the National Academic Recognition Information Centres in the European Union (NARIC) kokoavat tietoa Eu-alueen tunnustamiskäytänteistä. (The European Higher Education Area in 2015: 77)

Bolognan prosessin myötä kolmiportainen korkeakoulujärjestelmä on omaksuttu suurimmassa osassa EU-maita. (The European Higher Education Area in 2015: 41) Koulutuspolkujen yhdenmukaistamiseen on pyritty myös ns. Lissabonin sopimuksella, joka solmittiin nimenä mukaisesti Lissabonissa vuonna 2000. Sopimuksella haluttiin edesauttaa Euroopan talousalueen kehittymistä kilpailukykyisimmäksi ja dynaamisimmaksi taloudeksi koko maailmassa. (Pepin 2011: 26)

Merkittäviä vaiheita Eurooppalaisessa opintorekistereiden yhdistämisessä ovat olleet Erasmus ja Leonard vaihto-ohjelmat (Campbell, van Damme, van der Hijden 2004:76). Useimmissa Euroopan maissa ulkomaisten tutkintojen ja opintosuoritusten hyväksilukemisesti vastaa valtionhallinnon alaiset viranomaiset. Rinnastettavuuden sijaan 1980-luvulla alettiin puhua suoritusten tunnustettavuudesta (recognition). Omien opintosuoritusten hyväksilukeminen toisessa valtiossa, ei välttämättä vaadi enää täysin rinnastettavaa opetusjärjestelmää tai opetussisältöä. (Campbell, van Damme, van der Hijden 2004:96) EHEA-maissa on yhä enemmän mahdollisuuksia saada ulkomailla

suoritetulle tutkinnon asteelle automaattinen tunnustus toisessa EHEA-alueen valtiossa. (The European Higher Education Area in 2015: 85)

EU- ja ETA-alueen vapaan liikkuvuuden turvaamiseksi Euroopan parlamentti ja Neuvosto ovat säätäneet ns. ammattipätevyysdirektiivin. Direktiivillä määritellään tiettyjen ammattiryhmien edellytyksiä toimia muissa jäsenvaltioissa. Direktiivissä määritellään myös yleiset käytänteet kaikkien säänneltyjen ammattien harjoittamiseen. Lähtömaassaan ammattiin pätevän henkilö on harjoittamaansa ammattiin pätevä lähtökohtaisesti kaikissa jäsenvaltioissa. Toisessa valtiossa osoitetun pätevyyden tunnustaminen voi kuitenkin edellyttää kelpoisuuskoetta jolla ammatillinen tieto ja pätevyys mitataan. Kelpoisuuden myöntävän viranomaisen on selkeästi ilmaistava mitä tietämystä ammatinharjoittaminen kyseisessä valtiossa edellyttää. Tunnustamisen lisäksi ammatinharjoittajalta voidaan edellyttää kyseisen maan kielitaito niiltä osin kuin ammatinharjoittaminen sitä vaatii. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY:13, 73)

3.2.2 Eurooppalainen tutkintojen viitekehys (EQF)

Elinikäisen oppimisen tueksi on kehitetty Euroopan Unionissa jäsenvaltioiden kesken Eurooppalainen tutkintojen viitekehys (Eurooppalainen tutkintojen viitekehys). Yhteisien määrittelyiden taustalla oli Lissabonin strategian mukainen koulutuksen kilpailukyvyyn kehittäminen. Oppimiskehys hyväksyttiin EU-parlamentissa huhtikuussa 2008. Osalla jäsenmaista oli sopimusta edeltävä kansallinen luokitus eri asteiden tuottamalle pätevyydelle. Osassa valtioista määrittelytyö aloitettiin suoraan EU-kehityksen mukaisesti. (Higher Education in Europe 2009: 39-42) Euroopan yhteistä osaamisen kehystä ennakoivat myös aiemmat osaamisen määrittelyn viitekehukset, kuten viisiasteinen ”European framework” vuodelta 1999, joka oli esimerkiksi Ranskassa aiemmin käytössä. Kansallisten ja alueellisten mittareiden rinnalle kaivattiin kuitenkin koko Euroopan laajuista mittaria. (Westerhuis 2001: 94-95)

”European Qualification Framework”-luokituksessa tutkintojen osaamisvaatimuksia kuvataan kahdeksanportaisessa talukossa, joka vastaa pääosin ISCED:n luokitusta. Alemmat korkeakoulututkinnot ovat tasolla kuusi ja ylemmät korkeakoulututkinnot tasolla 7. Tason 6 opiskelija osaa soveltaa oppimiaan teorioitaan käytäntöön ja pystyy tarkastelemaan niitä kriittisesti. Tason 6 tutkinnon suorittaneen henkilön tulisi hallita työn

organsiointi, johtaminen ja kokoaminen. Euroopan komission ylläpitämällä koulutukseen keskittyvällä sivustolla vertaillaan myös eri maiden pätevyysvaatimuksia eri opintoasteilla. (Descriptors defining levels in the European Qualifications)

	Tieto	Taidot	Pätevyys
Taso 1	Yleistiedot	Yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaaadittavat perustaidot	Työskentely tai opiskelu selkeässä toimintaympäristössä valvonnan alaisena
Taso 2	Työ- tai opintoalan perustiedot	Käytännön ongelmien ratkaisu saadun tiedon avulla	Valvottu työskentely, osittain itsenäinen
Taso 3	Tiedot työ- tai opintoalan faktoista, periaatteista, prosesseista ja yleisistä käsitteistä	Opitun tiedon soveltaminen ongelmienratkaisussa	Vastuun ottaminen tehtävien suorituksesta, oman toiminnan mukauttaminen olosuhteisiin
Taso 4	Laaja tietoperusta aiheesta	Monia keinoja ongelmanratkaisuun	Oman ja muiden suoritusten arviointi ja hallinta
Taso 5	Tiedon erityisalojen hallinta	Luovia ratkaisuja abstrakteihin ongelmiin	Kehittää ja arvioida suorituksia, hallita yllättäviä muutoksia
Taso 6	Aihelueen ammatillinen tunteminen, kriittinen ymmärrys, teorian ja periaatteiden hallinta	Kehittyneet taidot, monisyisten ongelmien itseohjautuva ratkaisu	Vastuu päätöksenteosta, ottaa vastuu ryhmän ja yksilön ammatillisesta kehittämisestä
Taso 7	Korkeatasoinen, yksityiskohtainen aiheosaaminen, tiedon kriittinen tarkastelu	Tiedon yhdistäminen eri osa-alueista, kehittyneet ongelmanratkaisu-aidot	Hallita uusia strategisia lähestymistapoja
Taso 8	Korkeatasoinen, yksityiskohtainen osaaminen, eri alojen välisen suhteen hallinta	Kriittisten ongelmien ratkaisu, arviointi, vallitsevien käytänteiden uudelleen arviointi	Kehittää alaa tiedon pohjalta itsenäisesti, uusien ideoiden ja prosessien kehittäminen

Taulukko 1: Eurooppalainen tutkintojen viitekehys (EQF)

3.2.3 European Credit Transfer

Yhtenä välineenä koulutuksen kansainvälistämisessä on Euroopan alueella käytetty Europea Credit Transfer (ECTS)-järjestelmään. Järjestelmän tarkoituksena on helpottaa opintosuoritusten hyväksymistä. Kokeilu aloitettiin Erasmus-ohjelman yhteydessä vuosina 1998-1995. (Saarinen 2000: 61)

ECTS on otettu käyttöön joissakin valtioissa vapaaehtoisesti, esimerkiksi Venäjä ja Ukraina, jotka eivät kuulu Euroopan Unioniin ovat ottaneet järjestelmän korkeakouluissaan vapaaehtoisesti käyttöön, Venäjä vuonna 2002 ja Ukraina vuonna 2007. Euroopan Unioniin kuuluvassa Itävällassa ECTS:n käytöstä on jopa säädetty kansallisessa lainsäädännössä. Yhdistyneissä kuningaskunnissa käytännöt ECTS:n soveltamista ovat vaihtelevia. Korkeakoulut ovat käytännössä itsenäisiä toimijoita ja voivat itse päättää soveltavatko järjestelmää. Skotlannissa, Walesissa ja Pohjois-Irlannissa järjestelmä on pääosin laajasti käytetty. Skotlannissa järjestelmää käytetään rinnakkain Skotlannin oman korkeakoulujen pätevyyden luokituksen kanssa. (Higher Education in Europe 2009: 25-29)

Maissa, joissa ECTS on käytössä pääsääntöisesti yli 75 % oppilaitoksista käyttää järjestelmää sekä opiskelijavaihtojen yhteydessä pisteiden siirtämiseen, että opintosuoritusten kirjaamiseen ylipäänsä. Turkin osalta ECTS on käytössä vain opiskelijavaihtojen yhteydessä. Osassa ECTS luokitusta käyttävissä maissa on käyttöaste vielä alle 75 %, Euroopan Unionin osalta näitä valtioita ovat esimerkiksi Kreikka ja Espanja. (Higher Education in Europe 2009: 25-29)

Useimmilla valtioilla EHEA-alueella on käytössä opinto-ohjelmia joiden laajuus on joko 180 tai 240 opintopistettä. 240 opintopisteen laajuiset tutkinnot ovat lisääntyneet alueella jonkin verran. (The European Higher Education Area in 2015: 52)

3.3 Oleskelulupa Suomessa opiskeluun

Ulkomaan kansalainen voi opiskella Suomessa 90 vuorokautta ilman viisumia tai oleskelulupaa jos hän on viisumivapaan maan kansalainen. EU/ETA-alueen kansalaiset eivät tarvitse Suomeen oleskelulupaa. (Maahanmuuttovirasto)

Maahanmuuttoviraston julkaisemien tilastojen mukaan vuonna 2015 Suomessa myönnettiin oleskelulupa opiskelun perusteella yhteensä 5869:lle henkilölle. Venäjän Federaation (993 hlöä), Kiinan (870 hlöä) ja Vietnamin (629 hlö) kansalaisille tehdyistä oleskelulupapäätöksistä vuonna 2015 oli valtaosa opiskelun perusteella tehtyjä päätöksiä. Kyseiset maat ovat kolme yleisintä maata joista tulleille oleskelulupa opiskelun perusteella myönnetään. (Maahanmuuttovirasto). Tilastossa ei näy niiden maiden kansalaisia, joilta oleskelulupaa opiskeluun ei edellytetä. He ovat pääsääntöisesti Euroopan maiden kansalaisia.

Kaikkien oleskelulupien käsittely siirtyy vuoden 2017 alussa Maahanmuuttovirastolle (Maahanmuuttovirasto 1.1.2017 alkaen). Poliisi ja Maahanmuuttovirasto ylläpitävät vuonna 2016 avattua enterfinland.fi sivustoa, jolla oleskelulupahakemuksen esimerkiksi opiskelun perusteella voi jättää sähköisesti tunnistautumalla. (Residence permits, EU registrations)

4 Korkeakoulut Suomessa

Suomessa otettiin 2005 käyttöön yhteiseurooppalainen järjestelmä, jossa opiskelijat suorittavat ensin alemman korkeakoulututkinnon (kandi, amk) ja tämän jälkeen ylemmän korkeakoulututkinnon (maisteri, yamk). Aiemmin alempi tutkinto ei ollut yliopistossa yleisesti käytössä. (Saarikallio, Helsten, Juutilainen; 2008: 36)

Korkeakoululla on Suomessa perinteisesti tarkoitettu yliopistoa. Suomessa korkeakoulututkinnoksi määritellään nykyään yliopistotutkinnot ja ammattikorkeakoulututkinnot. 3,5 vuoden opiskelu pätevöittää yleensä alemman korkeakoulututkintoon. (Ammattikorkeakoulut)

Suomalaisessa korkeakouluperinteessä ammattikorkeakoulut on nähty työelämäpainotteiseksi ja asiantuntijatehtäviin valmistavana koulutuksena. Yliopiston

tehtävänä nähdään akateeminen, vapaa tutkimuksen kenttä. Perinteinen jako on kuitenkin murtumassa ja käytännön läheisyyttä on alettu korostaa myös yliopistoissa. (Vilka 2015: 16-18)

4.1 Lainsäädäntö

Ammattikorkeakoululaki (932/2014 §2) määrittää korkeakoululaitokseksi Suomessa yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Ammattikorkeakoululaki määrittelee §:ssä 6 ammattikorkeakoulun toimintaympäristöksi oman alueen elinkeino- ja työelämän sekä yhteistyön suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Kelpoisuudeksi ammattikorkeakouluopinnoille Suomessa on määritelty laissa (§25) ”ulkomainen koulutus, joka asian omaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin”. Lain mukaan korkeakouluun voidaan kuitenkin ottaa henkilö ilman laissa mainittuja kelpoisuusedellytyksiä jos ammattikorkeakoulu katsoo henkilön tietojen ja taitojen olevan riittävät korkeakouluopintoihin.

Ammattikorkeakoululain §:n 37 toinen kappale määrittää hyväksiluvun seuraavasti:

”Opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella”

Ulkomaisen tutkinnon tunnustamisesta Suomessa vastaa Opetushallitus. Opetushallitus voi pyytää yliopistolta tai korkeakoululta lausunnon opintojen vastaavuudesta ennen päätöksentekoa. Hakijalle voidaan tehdä ehdollinen tunnustamispäätös, jossa Opetushallitus määrää hakijalle täydentäviä opintoja. (Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta 1385/2015)

4.2 Koulutusohjelmat

Kaikkiin julkisiin korkeakouluihin haetaan Suomessa yhteishauulla. Hakuajankohdat ovat keväällä ja syksyllä. Kevään haussa on yleensä enemmän hakukohteita. (Yhteishaku)

Suomessa sosiaalialan koulutusta tarjotaan ammattioppilaitoksissa sekä ammattikorkeakouluissa. Sosiaalityöntekijän pätevyyden saa vain yliopistossa suoritetuilla sosiaalityön opinnoilla (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015). Useimmat ammattikorkeakoulut Suomessa tarjoavat sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmia. Ammattikorkeakouluopinnot Suomessa edellyttävät toisen asteen tutkinnon suorittamista kuten ylioppilastutkintoa tai ammatillista perustutkintoa. (Kuka voi hakea ammattikorkeakouluun)

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2014 korkeasti koulutettuja ulkomaalaistaustaisia kaksi viidestä, joka oli suunnilleen sama osuus kuin suomalaistaustaisilla. Ulkomaalaistaustaisten tutkinnoista neljännes oli suoritettu Suomessa. Merkittävä osa tutkinnoista oli tekniikan alan tutkintoja, mutta myös sosiaali- ja terveysala nousivat esille tilastoissa. (Sutela & Larja 2015)

Suomalaisissa korkeakouluissa tutkintoa suorittavien ulkomaistan opiskelijoiden määrä on kolminkertaistunut 2000-luvun alusta. Korkeakouluopiskelijoista joka 15 on ulkomailta, joka on korkeampi osuus kuin OECD maissa keskimäärin. Tutkintoa suorittavista ulkomaalaisista 60 % on kotoisin Euroopan ulkopuolisesta maasta. Syksyllä 2016 alkaneisiin englanninkielisiin korkeakouluopintoihin haki yhteishaun kautta 20 700 ulkomaalaista, heistä vajaa puolet ammattikorkeakoulujen perustutkintoa suorittamaan. Ulkomaalaisille asetettujen lukukausimaksujen myötä ulkomaisten opiskelijoiden määrän ennustetaan kuitenkin pienenevän tulevaisuudessa. (Ulkomailla opiskelevien suomalaisten määrä)

Suomessa ammattikorkeakoulututkinnoissa painotetaan perinteisesti työharjoittelun merkitystä (Vilkka 2015: 16-18). Sosionomin tutkintoon sisältyy pääsääntöisesti 105-135 opintopistettä perus- ja ammattiopintoja, 45 opintopistettä harjoitteluja. Opinnäytetyön laajuus sosionomin opinnoissa on 15 opintopistettä. (Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta 2007:43)

5 Sosiaalialan korkeakoulutus

Sosiaalihuollon ammattihenkilöstöä koskeva lainsäädäntö uudistui Suomessa 1.3.2016. Lain tarkoitus on edistää asiakasturvallisuutta sekä asiakkaan oikeutta laadukkaaseen sosiaalihuoltoon. Eräs lain tavoitteista on tarkentaa sosiaalihuollon ammattihenkilöstöltä vaadittavaa ammatillista pätevyyttä ja varmistaa henkilöstön mahdollisuudet kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan. Laissa määritellään edellytykset harjoittaa sosiaalityöntekijän, sosionomin ja geronomin työtä Suomessa. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015)

Sosiaalialan opinnot aloittaa vuosittain reilu 10 000 opiskelijaa. Aloittajista n. 80 & opiskelee lähihoitajaksi ja 20 % sosionomiksi. Sosiaalityön opinnot aloittaa pari sataa henkilöä vuosittain. (Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta 2007: 18)

Opetusministeriön vuoden 2007 selvityksessä sosiaalialan korkeakoulutuksen suunnasta todetaan sosionomi AMK- tutkinnosta seuraavasti:

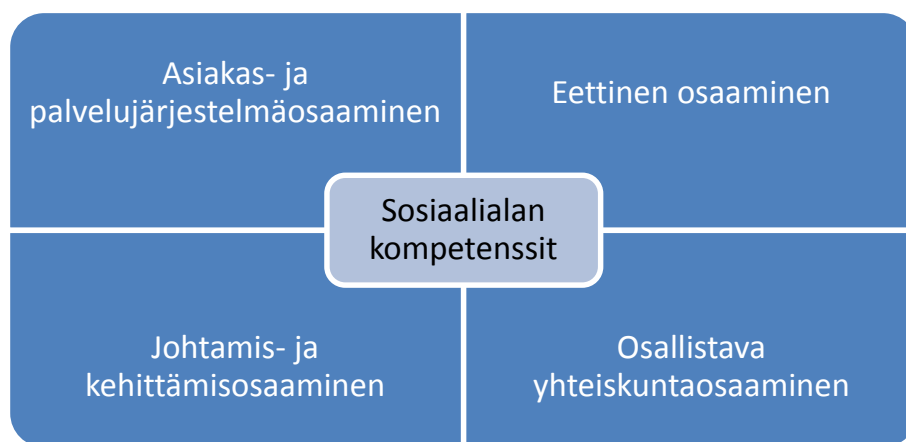
”Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmissa koulutetaan sosionomeja (AMK) erilaisiin sosiaalialan ja muihin yhteiskunnallisiin tehtäviin, joilla edistetään yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalista turvallisuutta, sosiaalista osallisuutta ja hyvinvointia. Sosionomi (AMK) -koulutuksen vahvuus on opintojen pedagogisesti perusteltu eteneminen sekä siihen liittyvän ohjatun harjoittelun ja teoriaopintojen tiivis integrointi toisiinsa. Osassa ammattikorkeakouluja harjoittelun osuus on minimiä laajempi. Asiakastyö sosiaalialan eri toimintaympäristöissä ja eri asiakasryhmien parissa on sosiaalialan työn ydintä, johon suurin osa sosiaalialalta valmistuneista tarvitaan. Asetuksen ammattikorkeakouluista (423/2005) § 7:n perusteella sosionomi (AMK) kykenee valmistuttuaan työskentelemään itsenäisesti sosiaalialan asiantuntijatehtävissä ja yrittäjänä sekä osallistumaan oman työn, työyhteisön ja ammattialansa kehittämiseen”

5.1 Sosiaalialan kompetenssi

Suomalainen työelämä on muuttunut 2000-luvulla yhä kehittämispainotteisemmaksi. Kehittämistoiminta, elinikäinen oppiminen, verkostoituminen ja innovaatiot ovat nykytyön trendejä. (Toikko & Rantanen 2009: 7) Sosiaalialalla palveluiden kehittäminen, lakien muutokset ja palvelurakenteen jatkuva muutos tuovat omat haasteensa työn kehittämiseksi. 2000-luvulla tutkimuksellisuus on noussut yhä merkittävämmäksi suomalaisessa sosiaalityössä. (Huotari & Hurtig 2008:7) Uudessa tilanteessa

selvityminen ja uusien toimintakäytäntöjen innovatiivinen kehittäminen ovat ammattillisuuden ja pätevyyden kulmakiviä. Työntekijöiltä edellytetään entistää korkeampaa ammatillista osaamista ja tuloksellisempaa työtä. Työtä tulee tehdä perustuen tutkittuun perusteltuun yhteiskuntatietoon. Tiedon keruu, analysointi, arviointi ja hyödyntäminen kuuluvat olennaisesti sekä sosiaalityön käytäntöön, että tutkimukseen. (Raunio 2000: 37-39)

Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmat ovat määritelleet Bolognan prosessiin perustuen ja kansainvälisen vertailtavuuden selventämiseksi osaamiskompetenssit, joita ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet tuottamaan. Sosiaalialan koulutusohjelman tuottama sosionomin (AMK) osaaminen koostuu sosiaalialan eettisestä osaamisesta, asiakastyön osaamisesta, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisesta, yhteiskunnallisesta analyysi taidosta, reflektiivisestä kehittämis- ja johtamisosaamisesta sekä yhteisöllisestä osaamisesta ja yhteiskunnallisesta osaamisesta. (Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta 2007:43, Sosiaalialan kompetenssi)

Kuvio 1: Sosiaalialan kompetenssit

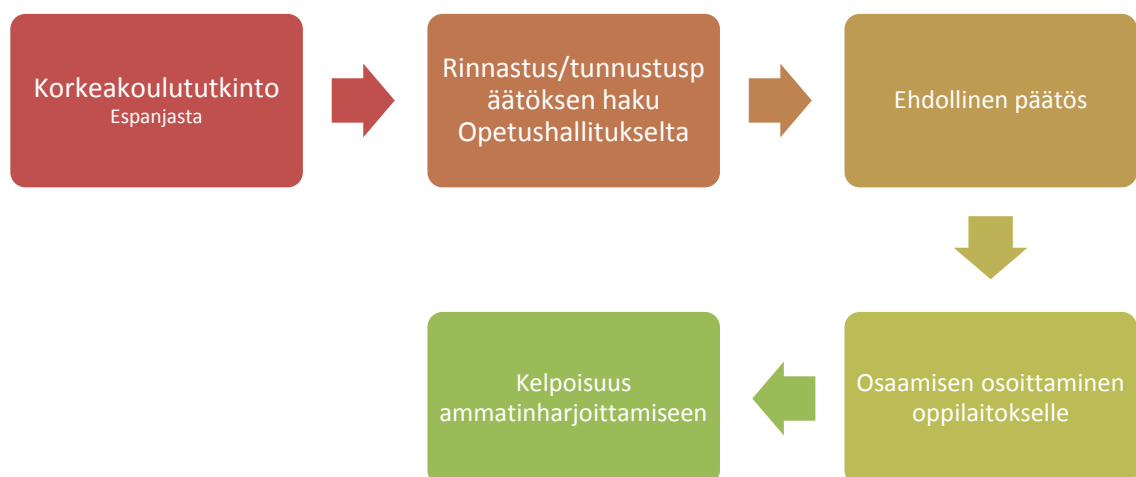
Kompetenssien osa-alueiden sisällöt on kuvattu tarkemmin liitteessä 1

Kanadassa kansallinen sosiaalityöntekijöiden verkosto CASW on kuvaillut raportissaan sosiaalialan kompetenssin tasoja kolmiasteisena pyramidina. Alimpana ovat työntekijän henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten halua oppia, empatia ja toisen ihmisen kunnioitus.

Keskellä ovat yleiset osaamisalueet kuten ongelmanratkaisutaidot, kriittinen ajattelu ja välineiden käyttäminen. Pyramidin huipulla on toiminta-aluekohtaiset yksilölliset ja tarkat osaamisalueet. Lähtötason pätevyysvaatimuksina pidetään eettisten sääntöjen hallitsemista, asiakkaan palvelutarpeen tunnistamista, palveluiden kehittämisosaamista, rakentavaa vaikuttamista ja kykyä tarkastella omaa kehittymistä. (Entry-Level Competence)

5.2 Tutkintojen tunnustaminen Suomessa

Mikäli työtehtävään ei ole säädetty laissa tietyn tasoista koulutusta tai ammatinharjoittamisoikeutta, arvioi työnantaja ulkomaisen tutkinnon pätevyyden. Opetushallitus päättää Suomessa ulkomaisen tutkinnon antamasta kelpoisuudesta tehtävään, jossa edellytetään korkeakoulututkintoa. Opetushallitus antaa myös lausuntoja ulkomaisista ammatillisista tutkinnoista. Ulkomaisena tutkinnon antamaan ammattipätevyyteen ottavat Suomessa kantaa alakohtaiset viranomaiset. Ulkomaisen tutkinnon antamasta jatko-opintokelpoisuudesta tai ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisesta tehdään päätös oppilaitoksessa. Tarvittaessa Opetushallitus voi neuvoa oppilaitoksia akateemiseen tunnustamiseen liittyvissä asioissa. (Opetushallitus)

Kuvio 2: Esimerkkipolku tutkinnon ehdollisesta tunnustamispäätöksestä

Sosiaali- ja terveysalan ammattioikeuksista vastaa Suomessa valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Valvira ylläpitää Terhikki-tietokantaa, josta voi tarkastaa ammattipätevyyden terveydenhuollon alalle. Valvira myöntää luvat yksityisille, valtakunnallisille sosiaalipalveluiden tuottajille. Yhden aluehallintoviraston alueella sijaitsevat toimijat hakevat luvan kyseisen alueen aluehallintovirastosta. (Sosiaalihuollon ammattioikeudet)

Sosiaalihuollon ammattihenkilö koskevan lainsäädännön muututtua vastuuviranomainen alan valvonnasta on Valvira. Lain myötä sosiaalialan tutkinto ei riitä sosiaalialalla toimimiseen vaan ammatinharjoittamislupa tulee valmistumisen jälkeen hakea erikseen Valviralta. (Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden valvonnasta)

5.3 Sosiaalialan osaamisen tunnistaminen

Opetusministeriön vuonna 2007 tekemässä selvityksessä on perehdytty aiemman osaamisen tunnistamiseen sosiaalialalla Suomessa. Selvityksen tavoittana oli kartoittaa suomalaisten korkeakoulujen käytäntöjä aiemmin suoritettujen opintojen ja aiemman osaamisen tunnistamisessa, arvioida vallitsevien käytänteiden toimivuutta, tuoda esiin ja levittää aiemmin opitun tunnistamisen kansallisia ja kansainvälisiä käytäntöjä sekä esittää yhtenäiset periaatteet korkeakouluille aiemman osaamisen tunnistamisessa. (Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen korkeakouluissa 2007:43)

Opetusministeriön selvityksessä tuotiin esille, että henkilökohtaisen opetussuunnitelman mahdollisuuksia osaamisen tunnistamiseen ei ole vielä täysin hyödynnetty. Korkeakouluissa todettiin kuitenkin jo tehdyn paljon kehittämistyötä osaamisen tunnistamisessa. Työryhmän suositteli johtopäätöksensä pohjalta toimenpiteitä korkeakouluille. Suositeltavaa olisi, että jokaisella korkeakoululla olisi läpinäkyvä järjestelmä ulkomaisten opintosuoritusten aiemman osaamisen hyväksilukemiseen. Korkeakoulun tulee kuitenkin varmistaa, että suoritettu tutkinnot ovat laadukkaita ja vastaavat koulutuksen tavoitteisiin. (Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen korkeakouluissa 2007:4)

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen vaikuttavat säädökset, jotka koskevat opiskelijavalintoja, aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukemista, tutkintoja ja niiden

tuottamaa osaamista sekä oikaisun hakemista. Ammattikorkeakoulu voi ottaa opiskelijaksi henkilön, jolla katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Korkeakoulu arvioi, onko hakijan osaaminen riittävä kelpoisuus korkeakouluopinnoille. Yliopistoja koskevien säädösten mukaan opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan yliopiston päätöksen mukaan lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa 2007:4: 38)

Sosiaalialan korkeakouluopiskelijoille vuonna 2012 tehdyssä kyselyssä sekä yliopisto-, että ammattikorkeakouluopiskelijat toivat esille näkemyksiään aiemman osaamisen tunnustamisesta. Molemmissa vastaajaryhmissä oli vastaajia joiden mielestä opinnot on hyvä suorittaa kokonaisuudessaan aiemmasta osaamisesta huolimatta, hakematta hyväksilukua ja niitä, jotka toivoivat mahdollisimman paljon mahdollisuuksia hyväksilukemiseen. Valtaosa korkeakouluissa hyväksiluetusta aiemmasta osaamisesta sosiaalialalla on muodollista kokemusta, yleensä aiempia opintoja. (Lähteinen & Romakkaniemi 2013:24-26)

Ammattikorkeakoulujen osalta kyselyssä kävi ilmi, että AHOT-käytännöt eri korkeakouluissa voivat vaihdella. Vaihtelua on esimerkiksi hyväksiluettavan työkokemuksen määrässä ja pohjakoulutuksen hyväksilukemisissa. Usein hyväksilukupäätökset ovat tapauskohtaisia. Kyselyn vastaajista valtaosa toivoi valtakunnallisia linjauksia AHOT:ointiin. (Vuoristo 2013: 50 -56)

Hyväksilukeminen sosiaalialan opinnoissa on edelleen usein perinteistä. Yliopistoissa valtaosa korvaavuuksista on myönnetty suoraan hyväksilukuna ilman erillistä suoritusta. Ammattikorkeakouluissa vastaavasti noin puolet hyväksiluetuista opinnoista on hyväksiluettu suoraan. Ammattikorkeakouluissa suorat hyväksilukupäätökset ovat harvinaisempia kuin yliopistossa, mutta työkokemusta luetaan laajemmin hyväksi kuin yliopistossa. (Lähteinen & Romakkaniemi 2013:42)

Opiskelukulttuuri on yleisesti muuttumassa omaa arviointia ja osaamisen esittämistä painottavaksi. Yhteisellä tiellä- hankeen raportissa todettiin, että toisesta kulttuurista tulevalle AHOT-prosessin hahmottaminen vaatii ymmärrystä suomalaisesta oppimisen ja opettajuuden käsitteestä. Eroavaisuuksia voi olla myös käsityksessä tarvittavasta

osaamisesta. (Kolkka 2013: 67) AHOT-käytänteet koetaan opiskelijoiden keskuudessa edelleen Suomessakin uusiksi (Lähteinen & Romakkakivi 2013: 34-35).

Aiemmin hyväksilukeminen on ollut hyvin formaalista Suomessa ja on edelleen formaalista useissa Euroopan maissakin kuten hyväksilukemisen seurantaraportit osoittavat. Osa sosiaalialan opiskelijoista suhtautui vuoden 2012 kyselyssä kriittisesti aiemman osaamisen tunnistamiseen. Vastaajat kokivat, että aiempi osaaminen tulisi arvioida selkeästi suhteessa opetustavoitteisiin ja vain aiheeseen liittyvä osaaminen hyväksilukea. (Lähteinen & Romakkaniemi 2013: 39-40)

6 Koulutus väylänä työhön

Suomeen saapuvista ulkomaisista opiskelijoista suurin osa pyrkii työllistymään Suomessa opintojen päätyttyä (Välimaa, Fonteyn, Garam 2013: 42-43). Ulkomailla tutkinnon suorittaneiden Suomen kansalaisten kokemuksesta tiedetään, ettei korkeakoulututkinto, etenkin ulkomailla hankittu, ole tae siitä, että työllistyisi tutkintoaan vastaavaan työhön Suomessa (Saarikallio, Helsten, Juutilainen; 2008: 64-76, 109). Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien työllistyessä on osa työstä tutkintoa vastaavaa. Korkeasti koulutetuilla maahanmuuttajilla Suomessa on yleensä työkokemusta muultakin kuin koulutusta vastaavalta alalta tai koulutusta vastaavasta ammatista. (Kyhä 2011: 149) Tulevaisuudessa ulkomailla suorittettujen tutkintojen yleistyminen on odotettavissa. Yle uutisoi helmikuussa 2016 Metropolian uudesta näyttökeskuksesta, jossa selvitetään turvapaikanhakijoiden ammatillinen osaaminen ja helpotetaan pääsyä työelämään. Näyttökeskus keskittyy aluksi tekniikan alaan, mutta tavoitteena on laajentaa toimintaa myöhemmin koskemaan myös sosiaali- ja terveysalaa. (Millaista työtä turvapaikanhakija voi tehdä)

Maaliskuussa 2016 alkoi Töissä Suomessa-hanke. Hankkeessa on mukana julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita. Tavoitteena on parantaa kansainvälisten osaajien sijoittumista työmarkkinoille Suomessa. Hankkeessa on mukana maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistäviä viranomaisia, työnantajia, ammattiverkostoja ja palveluntuottajia. (International House Helsinki)

Tampereen yliopiston Trans-Space-hankkeessa ovat kohteena filippiiniläiset sairaanhoitajat Suomessa. Hankkeen tavoitteena on filippiiniläisiltä hoitajilta ja heidän työtovereiltaan saadun tiedon avulla kehittää kansainvälisen rekrytoinnin malli, joka helpottaa ulkomaalaistaustaisen henkilöstön sopeutumista suomalaiseen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmään. (Sosiaali- ja terveysalan uudet toimintaympäristöt)

Huhtikuussa 2016 alkaneessa SIMHE-hankkeessa (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) pyritään sujuvoittamaan korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien aiemman hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT). Hankkeessa ovat toimijoina Jyväskylän yliopisto ja Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hankkeen yhteydessä tarjotaan kiinnostuneille neuvonta- ja ohjauspalveluita korkeakouluopinnoista kiinnostuneille maahanmuuttajille. Hanke pyrkii myös kokoamaan hyviä AHOT-käytänteitä. (Jyväskylän yliopisto ja Metropolia Ammattikorkeakoulu)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoja sosiaali- ja terveyshuollon henkilöstön kansainvälisestä liikkuvuudesta on kerätty vuosina 2000-2012. Sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstöstä oli 4,2 % ulkomaalaistaustaisia vuonna 2012. Sosiaalipalveluissa ulkomaiden kansalaisten määrä ja osuus olivat vuonna 2012 pienempiä kuin terveysalan tutkintoja vaativissa tehtävissä. Sosionomi-tutkinnon tai vastaavan tutkinnon suorittaneita ulkomaan kansalaisia oli Suomessa 364 henkilöä. Heistä 243 oli työllistynyt. (THL: Terveys- ja sosiaalipalveluiden henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus 2012)

1.3.2016 voimaan tulleen lainsäädännön myötä sosiaalialalla toimimiseen tarvitsee luvan toimia ammattihenkilönä. Työnantaja ei voi palkata päteväksi katsomaansa henkilöä ilman ammatinharjoittamisoikeutta osoittavaa asiakirjaa. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015)

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastojen mukaan sosiaali- ja terveyspalveluissa työskenteli vuoden 2014 lopulla yhteensä 386 000 henkeä. Vuosina 2007-2014 sosiaali- ja terveysalan työpaikkojen määrä kasvoi eniten. (Vuonna 2014 eniten työpaikkoja) Finanssikriisin myötä kunnalliset toimijat eivät ole vuoden 2014 jälkeen enää rekrytoineet yhtä merkittävästi ja joillain alueilla sosiaalialan ohjaajista on ollut jopa ylitarjontaa (Koponen 2015: 4, 11) Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan sosiaali- ja terveysalalla tulee kuitenkin olemaan vuoteen 2025 mennessä noin 18 000 työntekijän vaje. Lähivuosien haasteet eivät vielä liity työvoiman riittävyyteen vaan kysynnän ja

tarjonnan kohtaamiseen alueellisesti ja ammattittain. (Koponen 2015: 22-23) Suomessa ammattiliittojen roolia maahanmuuttajien työllisyydessä on vielä selvitetty niukasti (Helander 2008: 7).

Omana haasteena työllistymisessä on opiskelijan suomen kielen taito. Kielitaito on noussut keskeiseksi useissa aiemmissakin selvityksessä ulkomaisten opiskelijoiden työllistymisen osalta. (mm. Aalto, Elovainio, Lämsä, Kuusio, Hietapakka yms 2013: 95-96, & Välimää, Fonteyn, Garam yms 2013: 41-42)

Ulkomaisella tutkinnolla Suomessa opiskelleet ja töitä tehneet ovat tuoneet esille hyviä kokemuksia työharjoitteluista. Niissä on saanut näyttää oman osaamisensa työyhteisössä. Lisäksi harjoittelussa oppii työelämän pelisääntöjä. Harjoittelu auttaa myös hahmottamaan millaisia työpaikkoja alalla on. (Kaarlampi & Sampakoski 2011: 39)

Pakollista suomen kielen opiskelua on englanninkielissä korkeakouluohjelmissa vähän. Etenkin opintojen jälkeisen työllistymisen kannalta kielitaito olisi merkittävä kiinnittymistä lisäävä tekijä. (Paakkinen 2016: 14-15) Kielen opiskelulle työpaikka voisi olla tehokas ympäristö. Suomen kielen hallinta tehtävään nähden tulisi arvioida rekrytointitilanteessa. (Paakkinen 2015: 56-57)

7 Tutkimuksen lähtökohdat

Korkeasti koulutetut maahanmuuttajat ja heidän työllistyminen ovat tällä hetkellä ajankohtaisia aiheita Suomessa. Ratkaisua mielekkäisiin urapolkuihin ja sisääntuloammattiin jäämiseen on etsitty useilla hankkeilla. Sosiaalialan työn voidaan monella määritelmällä katsoa edellyttävän ymmärrystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja sen palvelurakenteista. Ulkomaisten tutkintojen hyväksilukemisessa tätä näkökulmaa ei voi sivuuttaa sillä palvelujärjestelmäosaaminen on yksi sosionomin kompetenssin osa-alue. Ideaalitulanteessa henkilön ei kuitenkaan tarvitse uudessa asuinmaassa suorittaa uudelleen tutkintoa johon liittyen hänellä on pätevyys jo kotimaassa. Hyväksilukeminen on vaihtoehto silloin kun tunnustaminen ei jostain syystä ole mahdollista. Käytänteiden kehittäminen vähentää turhaa päällekkäistä koulutusta.

Aikaisemmissa korkeakoulututkintojen hyväksilukemista ja tunnustamista koskevissa tutkimuksissa ja raporteissa on tuotu esille tunnustamisprosessin haasteet ja monimutkaiset, valtiokohtaiset käytännöt. Euroopan alueella tutkintojen yhteensopivuutta on pyritty parantamaan Bolognan sopimuksen tavoitteita seuraamalla. Kanadassa on luotu jo konkreettisia työkaluja kansainväliseen vertailuun. Sosiaali- ja terveysalalla on jatkossakin tarvetta työvoimalle. Asiakaskunnan monimuotoisuuden kasvaessa olisi hyvä, että myös ammattilaiset edustavat monimuotoisesti asiakaskuntaansa.

Työni tarkastelun kohteet ovat lähtömaassa suoritettujen tutkintojen tunnustaminen päteväksi Suomessa sekä lähtömaan tutkintojen osittainen hyväksilukeminen suomalaisessa korkeakoulussa. Lähestymisnäkökulmanani ovat olleet Suomen käytännöt sekä Urareitti-hankkeen tavoitteet; hyväksilukemisen selkeämmät käytännöt ja sujuvampi työllistyminen valmistumisen jälkeen. Tutkimuskysymykseksi muodostui: Miten tunnustetaan sosionomin pätevyys hyväksilukemisessa ja tunnustamisessa? Työllä on kaksi kehittämistavoitetta:

- 1) Tuottaa tietoa hyväksilukemisen ja tunnustamisen hyvistä käytännöistä ja kehittämiskohdista sosiaalialalla
- 2) Tarkastella sosionomin pätevyyden osa-alueita osana ammattipätevyyttä

Opiskelijaliikkuvuudesta ja korkeakoulutuksen laadusta Euroopassa löytyi runsaasti tietoa. Tietoa työhön haettiin eri hakukoneista sekä e-tietokannoista, kuten EBSCOhost. Maiden osalta, joissa kokemusta kansainvälisistä tutkinnoista on, tietoa löytyi internetin hakukoneiden avulla eri yhdistysten, oppilaitosten ja toimijoiden internetsivuilta. Koulutuksen kehitykseen liittyvästä tiedosta löytyi kattavasti niin OECD:n, UNESCO:n kuin yksittäisten EU-neuvostojen/komissioiden edustajien kirjoittamia artikkeleita. Suomessa aiemman osaamisen tunnustamiseen liittyvä tieto oli pääasiassa eri korkeakoulujen tuottamien hankkeiden loppuraportteja tai opiskelijoiden opinnäytetöitä.

Kehittämistyötä ja toiminnallista kehittämistä voidaan kutsua tutkimukseksi. Tutkimuksen kohde tulee olla tarkasti määritelty ja sen on aina tuotettava jotakin lopputulemana. Tutkimuksesta on oltava hyötyä muille ja sen on annettan riittävät perusteet julkiselle keskustelulle. (Vilka 2015: 30-33)

7.1 Menetelmät

Usein tutkimuksen kohteeksi valitaan ihmisten kokemukset puheen muodossa eli haastatteluna (Vilkkä 2015: 122-123). Sosiaaliasessa vuorovaikutuksessa kysyminen on usein ensisijainen ratkaisu tietoa etsittäessä. Haastattelu menetelmänä jäljittelee osittain arkista vuorovaikutustilannetta. (Ruusuvuori & Tiittula 2005: 9) Asiantuntijahaastatteluissa keskustelu on luonnollinen väline avata käsiteltävää aihetta.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusongelma ei välttämättä tarkennu lopulliseen muotoonsa heti tutkimuksen alussa vaan täsmentyy tutkijan perehtyessä aiheeseen. (Kiviniemi 2015: 75-81) Omassa työssäni havaitsin alkuperäisen, pelkästään hyväksilukemiseen kohdistuvan rajauksen liian suppeaksi kehittämistavoitteiden kannalta. Tarkastellessani tutkimuskysymyksiä etsin perusteluita aineistonkeruuseen kyselylomakkeella sekä perusteita aineistonkeruuseen haastattelulle.

Haastattelu voi olla perusteltu menetelmä aineistonkeruuseen jos tutkittavasta ilmiöstä ei ole vielä tietoa ja haastattelijan on vaikea ennakoida vastausten suuntia. Haastattelussa vastaajilta saatu tieto voidaan asettaa laajempaan kontekstiin. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 35) Tutkimushaastattelun muodoista teemahaastattelu on tunnetuin. Haastattelussa oletuksena on, että haastateltavalla on oikeus kyseisessä vuorovaikutustilanteessa olla henkilö, joka keskusteltavasta asiasta tietää eniten. (Ruusuvuori & Tiittula 2005: 11-14) Teemahaastattelu voidaan suorittaa myös ryhmähaastatteluna, jolloin läsnä tilanteessa on useampi henkilö samanaikaisesti. (Ruusuvuori & Tiittula 2005: 223-224, Hirsjärvi & Hurme 2000: 61-63)

Käytetyimpiä ryhmähaastattelun muotoja on ns. ”focus group” eli täsmäryhmähaastattelu. Täsmäryhmähaastattelussa haastattelija ohjaa ryhmään keskustelua tutkimuskysymykset kannalta olennaisiin aiheisiin. Haastattelija voi esittää kysymyksiä yksittäisille osallistujille tai yleisesti. Keskustelun pohjana voi olla esimerkiksi runko teemoista, joihin haetaan vastausta. Ryhmähaastattelu sopii menetelmäksi esimerkiksi silloin kun halutaan kehittää uusia ideoita. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 61 -63, Esterberg 2002: 108-113) Menetelmien hyötyjä vertailllessani arvioin täsmäryhmähaastattelun asiantuntijoille tarkoituksenmukaisimmaksi menetelmäksi. Useamman haastateltavan ollessa samaan aikaan paikalla, ei keskustelu rajoitu vain vastaajan omaan kokemukseen. Uusien käytänteiden ja tapojen osalta yhdessä arviointi ja keskustelu auttavat jäsentämään asiaa.

7.2 Toteutus

Hyväksilukemista lähestyin hyväksilukemista arjessaan käsitteleviä opettajia haastatteleamalla. Ryhmähaastatteluun kutsuttiin viisi opettajaa. Kolme kutsutuista oli estynyt ehdotettuina haastattelupäivinä. Haastattelu pidettiin kesäkuussa 2016 Metropolian sosiaalialan tutkinto-ohjelman opettajille, jotka suunnittelevat koulutuksen sisältöä ja tekevät hyväksilukemispäätöksiä. Haastatteluun osallistui kaksi sosiaalialan koulutusohjelman opettajaa, jotka ovat tehneet hyväksilukemispäätöksiä. Teemahaastattelu kesti puoli tuntia, se nauhoitettiin ja litteroitiin. Litteroitu teksti oli 9 sivua. Litteroitu teksti luettiin ja sisällöt ryhmiteltiin haastattelussa esille tulleiden teemojen alle. Aineisto analysoitiin luokittelemalla. Luokittelussa aineiston eri osista etsitään samankaltaisuuksia (Räsänen 2005:95).

Hyväksilukemisen kysymykset haastattelussa liittyivät hyväksilukemisen perusteluihin, tutkinnon arviointiin suhteessa sosiaalialan pätevyyteen ja tunnustamisen mahdollisuuteen sekä kehittämiskohteisiin. Litteroitu teksti luettiin erikseen jokaisen teeman osalta ja sieltä nostettiin kysymykseen vastaavat sisällöt. Nousseet teemat ryhmiteltiin lopulta kolmeen ryhmään neuvonta- ja ohjaus, sosiaalialan pätevyys sekä laadunvarmistus.

aineisto	poimittu ilmaus	luokka
...kyllähän opiskelijoilla tulee välillä huoli siitä, että nyt liian helposti”	Opiskelijan huoli, että hyväksilukemista saa liian helposti	laadunvarmistus (hyväksilukemisessä)
..”alussa tehtiin paljon tsekkausta, koottiin yhteen päätöksiä”	Opettajien halu tuottaa tasalaatuisia päätöksiä	laadunvarmistus (hyväksilukemisessä)
”jossain vaiheessa tuntu, että oli haasteita hahmottaa, niin tehtiin toiminnallisia työpajoja	Opiskelijoita oli tuettu hakemusten täytössä toiminnallisilla työpajoilla	Ohjaus- ja neuvonta (hyväksilukemisessä)

Opettaja-haastattelussa esiin tuli ehdollisten tunnustuspäätösten myötä korkeakouluilta pyydyt arvot. Tunnustamisen osalta lähestyin Opetushallitusta, joka maaliskuuhun 2016 saakka vastasi sosiaalialan tunnustamispäätöksistä. Opetushallitusta edusti haastattelussa kaksi opetusneuvosta. Haastattelu toteutettiin syyskuussa 2016.

Haastattelun teemana oli ulkomaisten tutkintojen tunnustaminen Suomessa päteväksi Sosinomi (amk) tutkinnoksi eli toimimaan sosiaaliohjaajan tehtävissä. Haastattelu kesti 25 minuuttia. Nauhoitettu haastattelu litteroitiin. Tekstiä oli viisi sivua. Haastattelukysymykset liittyivät korkeakouluille lähetettyihin lausuntoihin, tunnustukselle haettujen tutkintojen lähtömaihin ja tunnustuksen käytänteisiin hakuprosessissa. Aineistosta nousi kolmen teeman alle sisältöjä: sosiaalialan pätevyys, tiedottaminen sekä lähtömaan merkitys.

aineisto	poimittu ilmaus	luokka
"Meillä on verkkosivuilla varsin hyvä informaatio myönteisen päätöksen edellytyksistä, jos henkilö katsoo, ettei ulotu tähän ei välttämättä laita hakemusta"	Hyvällä ennakkotiedottamisella hakija tietää, mitä on hakemassa	Tiedottaminen
Eun ulkopuolelta tulevien osalta pätevyys on huomattavasti pienempi tekijä	Tutkinnon alkuperämaa vaikuttaa tunnustamisprosessiin	Lähtömaan merkitys

Työllistyminen valmistumisen jälkeen tuli esille haasteena sekä opettajien, että Opetushallituksen haastattelussa. Työllistymiseen liittyvien kysymysten kartoittamiseksi olin yhteydessä useisiin hankkeisiin, joissa suunnitellaan koulutuskokonaisuuksia korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille. Hankkeet olivat pääsääntöisesti suunnattu tekniikan alalle. Sosiaalialan korkeakoulutetut eivät olleet kohderyhmänä yhdessäkään hankkeessa. Sosiaalialan yliopistokoulutusta ja opintojen jälkeistä työllistymistä kehitetään Sosnet-verkostossa. Sosiaalialan työllisyystilanteet osalta yleisesti olin yhteydessä Sosnetin edustajaan, joka kertoi kokemuksista sosiaalityön maahanmuuttajataustaisista tai ulkomaisista opiskelijoista. Haastattelu käytiin Skypen välityksellä. Haastatteluteemoina olivat opintojen jälkeinen työllistyminen, maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osuus sosiaalialan opiskelijoista sekä vaihtoehtoiset opiskelumuodot kuten työharjoittelut ja oppisopimus.

8 Tulokset

Haastattelut analysoitiin aineistoina erikseen. Niistä nousi yhteisiä teemoja, jotka olen koonnut johtopäätöskappaleeseen. Varsinaisen aineiston luokittelun tuottamat tulokset käsiteltiin jokaisen aineiston osalta erikseen. Sosnetin haastattelun tuloksia ei luokiteltu. Haastattelu pohjautui pääasiassa vapaaseen keskusteluun, jonka luokittelu ei ollut mielekästä.

8.1 Hyväksilukeminen

Ulkomaisen tutkinnon suorituksia voidaan hyväksilukea osana suomalaista korkeakoulu tutkintoa. Opiskelija valmistuu suomalaisella tutkintonimikkeellä ja on suorittanut suomalaisen tutkinnon. Kysymyksissä keskityttiin sosionomi- amk opiskelijoiden AHOT-hakemuksiin suomalaisessa tutkinto-ohjelmassa. Opettajahaastattelun aineistosta poimittiin hyväksilukemisen oleellisia kysymyksiä. Pääsääntöisesti hyväksilukemista hakevat opiskelijat olivat vastaajien mukaan valmistuneet tutkinnoilla, jotka olivat lähellä sosiaalialan tutkintoa, kuten lastentarhan opettaja tai psykologin tutkinto. Työelämässä on pystynyt ennen lainmuutosta toimimaan epäpätevänä työnantajan harkinnalla, joten tunnustuspäätökselle tai hyväksilukemiselle ei välttämättä ole ollut tarvetta. Vastaajat toivat esille myös kielitaidon. Osassa korkeakouluista on alettu vaadita opiskelijalta jo ennen opintoja suomen kielen taitoa. Muutoksen myötä opiskelijoita ei ole enää yhtä useasta lähtömaasta.

8.1.1 Laadunvarmistus

Hyväksilukemisen käytänteissä keskustelua oli herättänyt niin opiskelijoiden kuin opettajien keskuudessa tasapuolisuus laadussa ja opiskelijan osaamisen varmistaminen.

AHOT-käytänteistä oli vastaajien mukaan aluksi saatu huonoa palautettua. Ohjauksen ja työpajojen myötä palaute oli kuitenkin paranunut. Haastateltavien kokemuksen mukaan AHOT-käytänteistä saatu hyvä palaute ei tarkoita sitä, että käytänteet olisivat

helppoja. Hyväksilukemisen arviointi hyväksi ei kuitenkaan edellyttänyt sitä, että käytännöt olisivat helppoja:

”Opiskelijat ei myöskään sano, että asia on hyvä jos se on helppo. Koska kyllähän opiskelijoilla välillä tulee huoli siitä, että nyt liian helposti. Kun ruvettiin AHOTOimaan opinnäytetöistä, niin sieltähän tuli kriittistä palautetta, että miten voidaan oikeesti varmistaa, että se osaaminen on myös näillä”

Laadunvarmistus oli vastaajien mukaan alkuvaiheessa herättänyt keskustelua niin opiskelijoiden kuin opettajien keskuudessa. Aiempaa osaamista oli totuttu tunnustamaan vain muodollisista suorituksista ja rajatusta työkokemuksesta. Laadun tasapuolisuuteen takeena hakemuksia käytiin aluksi yhdessä läpi, jotta kaikille muodostuisi yhteinen käsitys perusteista. Sosiaalialan vastaajat näkivät kuitenkin sen, että käsitykset vaadittavasta osaamisesta ovat yleisestikin joustavampia kuin esimerkiksi tekniikan alalla tai terveydenhuollon puolella. Sosiaalialan abstraktius oli vastaajien mielestä myös haaste AHOT-käytänteiden kehittämisessä. Osaaminen ei ole konkreettinen tietopaketti, jonka osaaminen voi muodollisesti osoittaa.

8.1.2 Sosiaalialan pätevyys

Sosiaalialalla keskeisiä osaamisen alueita oli vastaajien mukaan eettinen osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen ohjausosaaminen sekä palvelujärjestelmän tuntemus. Suomalainen sosionomin tutkinto on hyvin geneerinen ja käsittää kaikki sosiaalialan ammattiryhmät. Maakohtaiset erot tutkintojen kohdalla korostuvat alakohtaisuudessa. Joillakin alueilla tutkinto voi olla hyvinkin asiakasryhmäkohtainen. Tutkinnon soveltuvuutta suomalaiseen järjestelmään on jouduttu arvioimaan joiltain osin:

”Sen näkee jo ihan Euroopan sisällä, että ne, jotka on meidän yhteistyökumppaneita. Mitä he painottaa niissä sisällöissä. Saattaa olla, että niillä on hyvin spesifi se erikoistuminen ”

Euroopan sisälläkin sosiaaliohjaajan tai sosiaalityöntekijän koulutuksella voi olla vaihteleva kohderyhmä. Suomessa sosionomin tutkinto on yleispätevä ja sen pohjalta voi työskennellä esimerkiksi vanhusten, vammaisten, maahanmuuttajien, aikuisten, lasten tai oikeastaan kenen kanssa tahansa. Sosiaalialan ominaispiirteeksi vastaajat näkivät alan abstraktiudens. Ammatissa ei ole kyse pelkästä tiedosta tai

aihekokonaisuudesta vaan asenteesta ja ajattelutavasta. Kurssien nimet eivät välttämättä kuvaile kattavasti abstrakteja aihealueita.

”Se mikä on sosiaalialalla hankalampaa: tämä on niin paljon abstraktimpaa (terveysalaa verrattuna). Täällä on tietty asenne ja ajattelutapa. Sen vuoksi edes kurssin nimi ei välttämättä hirveästi kerro”

Arviota lähtötutkinnon pätevyydestä on tehty tarvittaessa opintojakso- ja kompetenssi kohtaisesti. Eettinen osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen ja ohjausosaaminen esimerkiksi ovat kompetenssin osa-alueita joiden hallintaa pyritään kartoittamaan hyväksilukemisessa. Päätöksiä tehdään vastaajien mukaan usein tapauskohtaisesti vertailemalla yksittäisen opintojakson tavoitteita alkuperäisen tutkinnon tai osaamisen tavoitteisiin. Työkokemukseen perustuvassa AHOT:innissa huomio kiinnittyy palvelujärjestelmään. Lähtömaassa laajakin työkokemus voi vastaajien mukaan vaatia lisää koulutusta Suomen palvelujärjestelmään liittyen.

Omana ammattiryhmänään nousivat esille lastentarhanopettajat, joilla on lähtömaassa tutkinto lastentarhanopettajana ja he hakevat sillä hyväksilukua sosionomin opintoihin. Englanninkieliseen päiväkotiin on helppo työllistyä jo ennen kielen oppimista. Haasteena on kuitenkin juuri sosionomin tutkinnon yleispätevyys, jonka vuoksi yliopiston rinnastamispäätös lastentarhanopettajaksi olisi asianmukaisempi heidän osaltaan.

Haastattelussa nousi esille, että usein Opetushallituksen ehdollisen tunnustamispäätöksen myötä opiskelevat ovat kotoisin Suomesta, mutta ovat suorittaneet tutkinnon ulkomailla. Osittain tulokset liittyvätkin juuri tutkinnon tuottamaan pätevyyteen eivätkä selity esimerkiksi maahanmuuttajuudella.

8.1.3 Ohjaus- ja neuvonta

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta oli vastaajien mukaan saatu opiskelijoilta hyvää palautetta. Erityisen hyväksi oli koettu prosessiin hyvin ohjeistaminen. Hakijat tarvitsivat tukea sen esille tuontiin, mitä osaavat.

AHOT-käytänteiden vakiintumisen edellytykseksi vastaajat näkivät, että opiskelijat osaavat täyttää hakemuksen ja tuoda niissä esiin oman osaamisensa. Hakemusten

täyttöön oli tarjottu apua ja vastaajien kokemuksen mukaan hakemusten sisältö oli parantunut ohjaustyöpajoilla ja neuvonnalla.

”Varsinkin alussa ongelmana oli, että hakemukset olivat huonoja, Jos opiskelija sen yksin tekee, niin usein sitä ei osata”

Oman osaamisen tuotteistaminen ja tunnistaminen ovat oma osansa ammatillisessa pätevyudessa, mutta siihen oppiminen voi tuoda omat haasteensa. Vastaajien mukaan aiemmin hakemuksia jouduttiin palauttamaan useammin opiskelijoille. Työpajoilla oli pyritty tukemaan opiskelijoita oman osaamisen tunnistamisessa ja sen esille tuomisessa. Vastaajien mukaan monet olivat pajoihin osallistuttuaan havainneet, että heidän ei ehkä kannatakaan hakea hyväksilukemista. Osa opiskelijoista sen sijaan oli pajan avulla saanut tukea ja oivaltanut idean täytettyään hakemusta yhdessä opettajan kanssa. Hakemuksen täyttäessä oli vastaajien mukaan olennaista argumentaatiotaito oman osaamisen esille tuomisessa.

Ohjauksen onnistumisen edellytyksenä vastaajat nimesivät opettajien sitoutumisen AHOT-prosessiin. Tärkeäksi he nostivat myös opettajan motivaation ravistella totuttuja käytäntöjä pätevyyden määrittelystä. Hyväksilukemisessa oli vastaajien mukaan totuttu ajattelemaan perinteisesti ja hyväksymään vain formaalista, muualla suoritettua osaamista. Kurssien sisältöjen vuoksi toinen vastaajista piti olennaisena, että samaa asiasisältöä tai kurssia vetää pidempään sama henkilö. Aihealueen tuntemus auttaa arvioimaan myös AHOT-hakemuksessa esille tuotua osaamista suhteessa kurssin tavoitteisiin.

8.2 Tunnustaminen

Opetushallituksen haastattelussa keskityttiin sosiaaliohjaajan pätevyyden tuottamiin tunnustamispäätöksiin. Alkuperäistä tutkintoa oli käsiteltävissä tapauksissa verrattu sosionomi (amk) tutkinnon pätevyyteen. Tunnustamispäätökseen saaneet hakijat osoittavat pätevyytensä lähtömaassa suoritettulla tutkinnolla.

Ammattipätevyysdirektiivin myötä toisessa EU-valtiossa suoritettu tutkinto riittää myös Suomessa.

”Kansalaisten EU-maassa hankkimat ammattipätevyden tunnustamispäätökset perustuvat siihen, että kunnioitetaan sitä ammattipätevyyttä, jonka hakija on toisessa maassa hankkinut”

Vastaajien mukaan tutkinnon tunnustamisen ehdoksi asetetaan usein kuitenkin kelpoisuuskoe, jolla hakijan osaaminen varmistetaan. Opetushallitus vastasi kelpoisuuden antamisesta sosiaalialan osalta maaliskuuhun 2016 saakka ja oli suomalaisten korkeakoulujen kanssa määritellyt osaamisalueet, joita sosiaaliohjaana (sosionomi amk) toimimiselta edellytetään. Vastaajat arvioivat yhdessä määriteltyjen osa-alueiden vähentäneen tarvetta korkeakoulujen lausuntopyynnöille.

”Arvioisin, että viimeisen kymmenen vuoden aikana niitä pyyntöjä on harvemmin lähetetty. Ollaan voitu toimia sen perusteella, mitä amkien kanssa on sovittu. Jos ulkomainen koulutus oli sen ulkopuolella, mitä oli sovittu, niin silloin lähetettiin lausuntopyyntö”

Mikäli hakijan koulutus lähtömaassa ei sisältänyt opintoja suomalaisesta sosiaaliturvasta ja hyvinvointijärjestelmästä, edellytettiin näiden osa-alueiden suorittamista suomalaisessa korkeakoulussa. Sosiaalialan asiakastyön opintoja voitiin edellyttää jos menetelmät lähtömaassa selkeästi poikkesivat suomalaisista menetelmistä. Hakijalta saatettiin myös edellyttää yksittäisiä sosiaalialan osa-alueita jos tutkinto lähtömaassa oli aihealueeltaan suomalaista tutkintoa suppeampi. EU-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden osalta huomiota kiinnitetään enemmän koulutuksen sisältöön kuin lähtömaassa saatuun pätevyyteen.

” Jos on Saksassa pätevä ammattiin, niin lähtökohtaisesti on pätevä Suomessakin. Tarkastellaan vain tarvitaanko lisää mitään”

Haastattelussa läpi käytyjen tilastojen perusteella sosiaalialan kansainvälinen liikkuvuus on kuitenkin vähäistä. Ajalla 1.1.2008-28.2.2016 Opetushallitus antoi yhteensä 72 päätöstä sosiaaliohjaajan tutkinnon tunnustamisesta. Näistä päätöksistä kielteisiä oli 2. Päätökset ovat voimassa, vaikka niissä vaadittu kelpoisuuden osoittaminen olisi suorittamatta. Opetushallituksen arvion mukaan 20-30 kaikista hakijoista oli tosiasiasa suorittanut myös kelpoisuudelta vaadittavan lisäkoulutuksen. Osa hakijoista on myös

vetänyt hakemuksensa pois ymmärettään, että päätös tulisi olemaan kielteinen. Näitä hakemuksia ei ole tilastoitu. Suurimpina hakijakansalaisuuksia olivat virolaiset ja ruotsalaiset. Espanjalaisista tutkinnoista oli myös useampia hakemuksia. EU:n ulkopuolisista maista Venäjältä on useita hakemuksia.

EU:n ulkopuolisten maiden osalta koulutus lähtömaassa voi vastaajien mukaan olla sisällöltään niin erilainen, etteivät vaaditut lisäsuoritukset välttämättä ole enää lainsäädännön mukaisia. Toinen Opetushallituksessa tehdyistä kielteisistä päätöksistä oli perustunut siihen, että lähtömaan tutkinto oli liian erilainen. Vastaajien mukaan tutkinnon ollessa liian erilainen ei sitä edes lähetetä lausuntopyynnölle korkeakouluun.

Vastaajat näkivät vähäisen kielteisesten päätösten määrän syyksi hyvän ennakkotiedottamisen. Hakija ei välttämättä edes hae tutkinnollee tunnustusta tutustuttaan myönteisen päätöksen edellytyksiin ennakkoon. Pois vedetty hakemus ei kirjaudu kielteisenä. Hakija saattaa lopettaa prosessin kuultuaan, että päätös olisi kielteinen.

Vastaajat korostivat haastattelun aikana ammattipätevyysdirektiivin tuomia ehtoja tunnustamisprosessiin. Tutkintojen sisällön arviointi on perusteltua vain silloin kun tutkinto on suoritettu EU-alueen ulkopuolella.

”EU säättää direktiivin ammattipätevyyden tunnustamisesta, se on pakollinen, se pitää hoitaa. Ihmisellä on oikeus, että se asia tulee hoidetuksi.”

Vastaajat toivat esille, että joskus hakijat lopulta haluavatkin nimenomaan suomalaisen tutkinnon, vaikka voisivat saada tunnustuksen alkuperäiselle tutkinnolle:

”Keskeneräisiä ja kokonaisia ja sellasia, jotka sitten haluavat sen suomalaisen tutkinnon, vaikka saisivat meidänkin meidänkin menettelyn kautta, mutta sillonhan se tutkinto ei muutu. Mutta jos haluaa sen suomalaisen tutkinnon.”

8.3 Sosiaalialalle työllistyminen

Kolmanneksi haastateltavaksi valikoitui Sosnetin edustaja. Sosnet on yliopistollinen valtakunnallinen verkosto, jonka tavoitteena on kehittää sosiaalialan yliopistokoulutusta. Sosnet on julkaissut vuonna 2012 sosiaalialan AHOT-käytänteistä amk:eissa ja yliopistossa tehdyn tutkimuksen.

Haastattelussa kävi ilmi, että sosiaalialan yliopisto-opinnoissa on huomattavan vähän maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita tai ulkomaisia opiskelijoita. Haastateltavan arvion mukaan ammattikorkeakouluissa maahanmuuttajien osuus on jonkin verran korkeampi kuin yliopistokoulutuksessa. Yhdeksi syyksi alhaiseen määrään haastateltava nimesi kielitaidon. Pääsykokeista selviytyminen voi jo olla vaikeaa jos kielitaito on heikko. Valmistumisen jälkeen kielitaito on suurimpia haasteita työllistymisessä, eikä suomi toisena kielenä opintoja tarjota riittävästi koulutuksen aikana.

Haastattelussa pohdittiin myös opintojen jälkeistä työllistymistä. Työharjoittelupaikan löytäminen on ollut haasteellista jos kielitaidossa on vielä opettelemista. Varsinaisessa tunnustamispäätöksessä ei vastaajan mukaan oteta kantaa hakijan kielitaitoon, jolloin kielitaidon arviointi jää työnantajan velvollisuudeksi. Työllistymisen mahdollisuudet ovat heikot jos kielitaitoa osoittaavaa todistusta ei löydy.

Vastaaja toi esiin yleispätevät opintosuunnitelmat. Niistä on hankala räätälöidä yksityiskohtaisia, vaikka opiskelijalla olisi taitoja jollain muulla osa-alueella. Sopeutumisajalle on vaikea löytää työharjoittelupaikkaa ja työnantajaa voi olla vaikea motivoida harjoittelijan ottamiseen jos osa harjoittelusta on alan sanaston harjoittelua suomeksi. Yliopistotason tunnustamispäätöksissä oli vastaajan mukaan havaittavissa samoja haasteita kuin ammattikorkeakoulun puolella. Ehdollisen tunnustamispäätöksen saanut hakija ei välttämättä suorita pyydettyjä lisäkoulutuksia.

Keskeisenä haasteena vastaaja nosti suomen kielen opintojen vähäisyyden korkeakouluopinnoissa. Kielitaitoa on vaikea parantaa opintojen aikana, koska suomi toisena kielenä opintoja ei yksinkertaisesti ole riittävästi jos laisinkaan.

Haastateltavan näkemyksen mukaan sosiaalialalla olisi tarvetta maahanmuuttajataustaisille osaajille. Tulevina vuosina sosiaalialalla on työtä turvapaikanhakijoiden kotouttamiseen liittyvissä tehtävissä. Opiskelijalla tai

valmistuneella, joka itsekin vielä harjoittelee suomen kieltä, voi olla asiantuntemusta ja kokemustuntemusta Suomeen muuttamisen haasteista ja ratkaisuista. Vastaajan mukaan työnantajatahoja on toistaiseksi saatu huonosti mukaan kehittämään vaihtoehtoisia työllistymispolkuja erilaisille osaajille.

9 Johtopäätökset

Aineiston pohjalta keskeistä sekä hyväksilukemisen, että tunnustamisen prosesseissa on hyvä tiedottaminen ja ohjaus. Ohjauksen ja neuvonnan rooli niin hyväksilukemisessa, tunnustamisessa kuin työllistymisessä olivat keskeisiä onnistumisen tekijöitä. Hyvällä ohjauksella ja tiedottamisella vältetään kaikin puolin turha työ. Aiemmin hankitun osaamisen osalta esille nousi oman osaamisen argumentointi. AHOT-hakemukseen on osattava selkeästi tuoda esille oma osaamisensa ja perustella se suhteessa oppimistavoitteisiin.

Hyväksilukemisen osalta tasapuolisuus laadussa herätti kysymyksiä. Opiskelijoilta noussut huoli laadunvarmistuksesta korkeakoulujen hyväksilukemisessa on noussut esille myös Euroopan alueella tehdyissä koulutuksen seurantaraporteissa sekä suomalaisissa AHOT-tutkimuksissa. Tasapuolisuuteen oli vastaajien mukaan pyritty yhteisillä kokouksilla. Kansallisesti ja kansainvälisesti tasapuolisuuteen on tähdätty prosesseja seuraamalla sekä arvioimalla.

Työllistymisen osalta kielitaito ja koulutuksen räätälöinti nousivat keskeiseksi Sosnetin haastattelussa. Kielitaito työllistymisen tukena mainittiin myös korkeakoulujen hyväksilukemiseen liittyvässä haastattelussa. Tunnustamisen osalta haasteena ovat usein päätöksen ehdollisuus ja suorittamatta jätetyt lisäkoulutusvaatimukset. Uuden ammattihenkilölain astuttua voimaan 1.3.2016 ei sosiaalialalla voi enää työskennellä epäpätevänä. Jatkon kannalta olisi mielenkiintoista selvittää miten tunnustamisen prosessissa näkyy lakimuutos ja toimivallan siirtyminen Valviralle.

Aineiston perusteella voi todeta, että harvoin opiskelija suorittaa kahdessa maassa sosiaalialan tutkintoa kokonaan. Selkeälle sosiaalialan tutkinnolle on voinut hakea tunnustusta ja ainoastaan lisävaatimukset on täytynyt suorittaa Suomessa. Hyväksilukeminen suomalaisessa tutkinto-ohjelmassa tuottaa suomalaisen sosionomin

tutkinnon jolloin henkilöllä on kaksi tutkintoa. Esimerkiksi psykologin tutkinto ulkomailta ja sosionomin tutkinto Suomessa. Tällöin ei ole kyse ns. päällekkäisistä koulutuksista. Suomalaiselle sosionomin tutkinnolle hakija voisi edelleen hakea tunnustusta jossain toisessa valtiossa. Tunnustusta voisi hakea myös psykologin tutkinnolle. Hyväksilukemista hakevalla voi prosessin päätyttyä olla kaksi tutkintoa. Tunnustusta hakevalla sen sijaan on alkuperäinen tutkinto, jolla hän on saanut ammatinharjoittamisoikeuden muuallakin kuin tutkinnon suorittamismaassa.

9.1 Osaamisen arviointi

Sosiaalialan erityiskysymyksenä osaamisessa näyttäisi olevan juuri palvelujärjestelmän tunteminen, eettinen osaaminen ja työmenetelmät. Palvelujärjestelmätuntemus on konkreettinen ja selkeästi määriteltävä kokonaisuus. Eettinen osaaminen ja menetelmäosaaminen ovat jo abstraktempejä kokonaisuuksia. Osaamisen ja pätevyyden arviointi voi tällöin olla hyvinkin tapauskohtaista. Tapauskohtaisuus suhteessa kansalliseen tasapuolisuuteen voi tuottaa haasteita.

Kaikissa kulttuureissa ei välttämättä suhtauduta oman osaamiseen arvointiin samalla tavoin kuin Suomessa. Etenkin maahanmuuttajien ja ulkomaisten opiskelijoiden kohdalla on tärkeää huomioida ohjauksen tarve oman osaamisen esille tuomiseen. Itse näen kulttuurinmuutoksen myös kansallisesti vaativaksi. Elinikäisen oppimisen myötä korkeakouluissa voi olla opiskelijoita joiden pohjakoulutus on suoritettu erilaisessa oppimisympäristössä. Suomessa on opetus kulttuurissa tapahtunut muutoksia viime vuosikymmeninä. Joskus erot voivat olla myös oppilaitoskohtaisia. Olennaista ei välttämättä ole aina korostaa sitä, että etnisesti tai kansallisesti eri kulttuureista tuleminen olisi ainut haaste.

Osaamisen tunnistaminen mahdollisimman tehokkaasti ja varhaisessa vaiheessa vaikuttaa olevan paljon kiinni tarjotuista ohjaus- ja neuvontapalveluista. Esimerkiksi SIMHE-hanke järjestämät neuvontapajat olivat suosittuja (Akateemisten maahanmuuttajien neuvontapiste). Työvoimahallinnon, ammattijärjestöjen, ammattikorkeakoulujen ja työnantajien yhteistyö neuvontapalvelujen tuottamisessa vaikuttaa tehokkaalle keinolle lisätä alan vetovoimaisuutta tulevien opiskelijoiden parissa. Hyvällä tiedottamisella ja ohjauksella voidaan helpottaa opintoihin hakeutumista

tai tunnustamispäätöksen hakemista. Ulkomaisille opiskelijoille tulisi tiedottaa hyvissä ajoin tunnustamiseen liittyvistä lisävaatimuksista sekä kansallisesta lainsäädännöstä.

Huomionarvoista sosiaalialan pätevyiden osalta on se, etteivät sosiaalialan ammattilaiset ole olleet varsinaisena kohderyhmänä toistaiseksi yhdessäkään hankkeessa, joka tuottaa neuvontapalveluja muualla korkeakoulututkinnon suorittaneille. SIMHE-hankkeessa on ollut suunnitteilla sosiaali- ja terveysalan lisääminen kohderyhmään. Oman aineistoni pohjalta sosiaali- ja terveysalan näkeminen yhdeksi kokonaisuudeksi voi tuottaa haasteita palveluja muotoiltaessa. Sosiaalialalla pätevyiden määrittelyllä on omat erityiskysymyksensä. Sosiaalialan kompetensseista osa on myös huomattavan abstrakteja ja niiden arviointi voi vaatia yksilökohtaista työskentelyä. Sosiaalialan palvelut ovat kansainvälisesti vaihtelevammin toteutettuja kuin terveydenhuollon palvelut.

9.2 Työllistyminen

Ulkomaiset opiskelijat tulisi nähdä ennen kaikkea myös tulevana työvoimana. Ajankohtaista tämä on juuri sosiaali- ja terveysalalla, jossa työpaikkojen määrän on arvioitu kasvavan. Suuri osa Suomessa opiskelevista ulkomaalaisista pyrkii työllistymään Suomessa opintojen jälkeen. Koulutuksen päätyttyä työelämään hakeutuminen ei koske ainoastaan Suomessa jo asuvia maahanmuuttajia vaan myös maahan opintojen vuoksi saapuneita.

Opintojen jälkeiseen työllistymiseen ei sosiaalialalla ole totuttu panostamaan, koska on ajateltu, että työtä on helppo löytää valmistumisen jälkeen. Sosiaalialan korkeastikoulutettujen osalta luonnollinen kanava maahanmuuttajataustaisten työllistymiskysymyksissä voisivat olla ammattiliitot, jotka muutenkin tarjoavat täydennyskoulutusta ammattilaisille. Olisivatko sosiaalialan ammattiliitot mahdollisesti luonnollinen ja toimiva kanava kehittämään ja kartoittamaan ulkomaisten opiskelijoiden valmistumisen jälkeistä työllistymistä.

Kanadaan pyrkivät löytävät useita lähteitä ja sosiaalityön verkostojen ylläpitämiä sivuja, joissa kerrotaan allalla toimimisen vaatimuksista maassa. Tieto on helposti saatavilla jo ennen maahan saapumista. Tämä tukee aineistossa esille tulleen hyvän tiedottamisen ja ohjauksen tärkeyttä. Ihmiset hakeutuvat helposti sinne mistä tietävät eniten. Euroopan

sisällä ammatit ovat säädeltyjä, mutta etenkin sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen suomalainen, varsin tiukka rajanveto on monissa EU-maissaakin vieras. Näiltä osin olisi mielestäni ammattiliittojen tehtävä aktiivisesti tiedottaa ammatinharjoittamisen edellytyksistä Suomessa. Olisiko koulutuspaketteja mahdollista tarjota henkilölle jo hänen lähtömaasaan. Yliopistojen sosiaalityön koulutusta kehittävän Sosnetin englantinkielisiltä sivuilta löytyy kuvauksia ja tarkennuksia sosiaalityöntekijänä toimimiseen Suomessa (Academic social work education).

Suomalaisten yliopistojen UniPID verkosto on keskittynyt myös yliopistokoulutuksen kansainvälisyyteen ja koulutusohjelmista tiedottamiseen (Finnish University Partnership) Sosiaaliohjauksen osalta vastaavaa, selkää valtakunnallista toimijaa ei oikein löydy. Ammattikorkeakouluissa koulutetaan sosionomeiksi maahanmuuttajataustaisia ihmisiä enemmän kuin yliopistossa ja alalle onkin ajateltu moninaista osaamista juuri jo maahan muuttaneiden keskuudesta. Kansainvälisesti vetovoimainen alan koulutus, joka kiinnostaa myös ulkomailla olisi eduksi myös juuri jo maassa asuvien kiinnostuksen herättämiseksi alaa kohtaan. Euroopan alueella on laadittu kansainvälistä liikkuvuutta tukevia strategioita paljon, mutta olennaista vaikuttaisi olevan niistä tiedottaminen. Ilman riittävää tietoa kynnys liikkuvuuteen on korkeampi.

Työelämään kiinnittymisen kannalta työharjoittelu -tai oppisopimusratkaisut voisivat tukea muualta muuttaneiden työllistymistä sosiaalialalle. Valmistumisen jälkeisen työllistymisen parantamiseksi tutkinnon osittainen suorittaminen oppisopimuksena voisi tarjota harjoittelujaksoja intensiivisemmän ratkaisun kielen kehittämiseen. Joissain korkeakouluissa englanninkielisissäkin koulutusohjelmissa vaaditaan suomen kielen taitoa. Suomen kielen kurssit ovat harvoin kuitenkin alakohtaisia ja ne voivat olla maksullisia. Olisiko ennen opintoja mahdollista suorittaa työharjoittelu esimerkiksi sosiaalialan avustavissa tehtävissä. Opintoihin hakeutuessa tämä harjoittelu voitaisiin sovitusti hyväksilukea harjoitteluna tai vapaasti valittavana opintona. Käytäntö edellyttäisi työelämän ja koulumaailman tiivistä yhteistyötä ja työnantajia, jotka olisivat valmiita arvioimaan harjoittelijan työstä suoritumista.

Sosiaalialan ammattihenkilöiden pätevyyttä valvotaan lakimuutoksen myötä, eikä ammattia voi harjoittaa ilman Valviran ammatinharjoittamislupaa. Sosiaalialalla on kuitenkin paljon osaajia joiden vahvuuksista olisi hyötyä avustavissa tehtävissä. Työharjoittelujen ja muiden erilaiset ratkaisujen myötä voisi olla paikallaan myös arvioida, mitä avustavia tehtäviä vielä kielitaitoa harjoitteleva henkilö voisi tehdä. Voisiko

todistus näistä tehtävistä hyväksiluettavissa myöhemmin alan opinnoissa jos henkilö hakeutuu suomalaiseen tutkinto-ohjelmaan ja haluaa suomalaisen tutkinnon. AHOT-käytänteiden myötä hyväksiluetaan toki muutakin kuin formaalista oppimista, mutta ratkaisut ovat usein tapauskohtaisia. Voisiko tietyistä vapaaehtoistehtävistä esimerkiksi sopia kansallisia hyväksilukemisperiaatteita. Tämä motivoisi tulevia opiskelijoita tutustumaan alaan jo ennen opintoja ja toisi työkokemusta sekä kehittäisi kielitaitoa. Haasteita käytäntö tuottaisi jälleen kansainvälisesti hankitun osaamisen osalta. Lähtömaassa suoritettua työharjoittelua tai vapaaehtoistyötä tulisi kuitenkin periaatteessa hyväksyä samoin perustein kuin Suomessa suoritettua. Arviointia työn sisällöstä mahdollisesti joudutaan tekemään enemmän.

9.3 Arviointi

Haastatteluissa vastaajani puhuivat asiantuntijaroolissa. Vastaukset eivät olleet pelkkää näkemystietoa. Vastaajien kertoma perustui työssä koottuun tietoon ja kokemukseen. Toisaalta juuri organisaatiota edustavassa roolissa voi olla paine puhua organisaatiolle myönteisessä sävyssä.

Analyysin kattavuus tarkoittaa, ettei tulkintoja perusteta satunnaisiin poimintoihin aineistosta (Eskola & Suoranta 2003: 214-215). Aineistossani nousi useista lähteistä samoja keskeisiä teemoja. Aineiston merkitys ei ollut luoda kattavaa kuvaa kaikkien korkeakoulujen hyväksilukukäytännöistä. Haastattelumäärien lisääminen ei olisi oletettavasti tuonut merkittäviä muutoksia tuloksiin. Samoja teemoja nousi esiin sekä hyväksilukemiseen, että tunnustamiseen liittyvissä haastatteluissa. Samansuuntaisia tuloksia oli saatu korkeakouluissa tehdyissä AHOT-hankkeissa. Varsinaisten hyväksilukemisen ja tunnustamiskäytänteiden rinnalla olisi tulosten kannalta ollut perusteltua kartoittaa työelämässä jo olevia maahanmuuttajataustaisia sosiaalialan osaajia. Heidän polkunsä opintojen tai tunnustamisen jälkeiseen työllistymiseen olisi mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe.

Opetushallituksen sekä opettajien haastattelussa tuli esille, että neuvonta ja ohjaus ovat saaneet hyvää palautetta. AHOT:ointiin liittyen on kuitenkin toivottu useissa opiskelijakyselyissä selkeytystä. Näiden pohjalta perusteltu jatkotutkimusaihe olisi kartoittaa hakijoiden ja oppilaiden näkemyksiä sosiaalialan korkeakoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja tunnustamisesta. Ulkomaalaisia sosiaalialalle työllistyneitä

haastattelemalla voisi saada myös arvokkaita näkemyksiä mahdollisista kehittämis ehdotuksista.

Kansallisesti sosiaalialan yliopistokoulutus ja ammattikorkeakoulutus ovat jakautuneet selkeästi omille alueille. Koulutuksien tuottamissa kompetensseissa on kuitenkin paljon yhtäläisyyksiä ja esimerkiksi työharjoittelujen näkökulmasta tiukka rajanveto ei välttämättä palvele alalle hakeutuvaa opiskelijaa. Tutkinnot tuottavat selkeästi eri pätevyyden samalla opiskeluajalla. Maahanmuuttajataustaiset hakeutuvat sosiaalialan opintoihin ammattikorkeakouluun huomattavasti useammin kuin yliopistoon. Ammattikorkeakoulujen harjoittelupainotteisuus on eduksi opintojen jälkeiselle työllistymiselle. Perusteltu jatkoselvityksen aihe olisi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteishanke, jossa kartoitetaan kansainvälisten osaajien sijoittumista sosiaalialan työkentälle. Yliopistokoulutus on julkisella sektorilla usein edellytys esimiestehtäviin sosiaalialalla. Maahanmuuttajataustaisten sijoittuminen ensisijaisesti ammattikorkeakouluihin tuottaa työmarkkinat, joissa johtotehtävät sosiaalialalla jakautuvat jatkossakin kantaväestön edustajille.

Lähteet

Aalto M, Elovainio M, Heponiemi T, Hietapakka L, Kuusio H, Lämsä R: Ulkomaalaistaustaiset lääkärit ja hoitajat suomalaisessa terveydenhuollossa. Haasteet ja mahdollisuudet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoa. Raportti 7/2013.

Academic social work education in Finland <<http://www.sosnet.fi/In-English/Undergraduate-Studies/Social-work-education-in-Finland> >viitattu 21.10.2016

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen korkeakouluissa. Opetusministerion työryhmämuistiot ja selvityksiä 2007:4.

Airola Anneli: Toimiva perusta ammattikorkeakoulujen AHOT-menettelyille. Teoksessa: Airola Anneli & Hirvonen Heidi (toim.): Osaaminen näkyväksi. Kokemuksia osaamisen tunnistamisesta Itä-Suomen korkeakouluista. Itä-Suomen yliopisto. Joensuu. 2012

Airola Anneli 2012b: AHOT-suositukset korkeakoulujen kieli- ja viestintäopintoihin. Teoksessa: Airola Anneli & Hirvonen Heidi (toim.): Osaaminen näkyväksi. Kokemuksia osaamisen tunnistamisesta Itä-Suomen korkeakouluista. Itä-Suomen yliopisto. Joensuu. 2012

Airola Anneli & Hirvonen Heidi (toim.): Osaaminen näkyväksi. Kokemuksia osaamisen tunnistamisesta Itä-Suomen korkeakouluista. Itä-Suomen yliopisto. Joensuu. 2012

Akateemisten maahanmuuttajien neuvontapiste tuli tarpeeseen 2016 <<https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2016/08/tiedote-2016-08-04-09-48-36-009741>>luettu 28.9.2016

Ammattikorkeakoululaki. 932/2014. Annettu 14.11.2014

Ammattikorkeakoulut <http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikorkeakoulut_ja_yliopistot/ammattikorkeakoulut> viitattu 4.5.2016

Assesment of international credentials < <http://www.casw-acts.ca/en/what-social-work/international-assessment-credentials>> viitattu 3.5.2016

Bergan Sjur: Internationalisation of higher education: a perspective beyond economics. Teoksessa (toim.) Bergan Sjur & Damian Radu: Higher education for modern societies- Competence and value. Council of Europe Publishing. Council of Europe higher education series No 15. 2010.

Campbell, van Damme, van der Hijden: International Quality Assurance and Recognition of Qualifications in Higher Education: Europe. 2004 (OECD:n pdf julkaisu)

Canada`s Performance and Potential in International Education 2015 < <http://www.cbie.ca/about-ie/facts-and-figures/>> viitattu 4.5.2016

Colardyn Danielle & Bjornavold Jens: Validation on Formal, Non-Formal and Informal Learning: policy and practices in EU Member States. European Journal of Education, vol 39, nro 1. 2004.

Council of Europe: Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region. 1997. Lissabon.

Descriptors defining levels in the European Qualifications Framework (EQF) <<https://ec.europa.eu/ploteus/en/content/descriptors-page>> viitattu 22.8.2016

Entry-Level Competency Profile for the Social Work Profession in Canada <http://www.casw-acts.ca/sites/default/files/board_docs/Competency%20Profile%20Executive%20Summary%20ENG.pdf> saatavilla pdf:nä. Viitattu 4.5.2016.

Eskola Jari & Suoranta Juha: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Jyväskylä 2003.

Esterberg, Kristin G: Qualitative Methods in Social Research. McGraw-Hill Higher Education. Univeristy of Massachusettes-Lowell. 2002.

Euroopan Parlamentin ja Neuvoston Direktiivi 2005/36/EY, annettu 7.9.2005

Euroopplainen tutkintojen viitekehys (EQF) <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_koeopenhaminaproessi/Eurooppalainen_tutkintojen_ja_osaamisen_viitekehys_xEQFx.html>

Finnish University Partnership for International Development (UniPID) <http://www.unipid.fi/en/page/6/finnish_university_partnership_for_international_development_unipid/> viitattu 22.10.2016

Helander Mika (toim.) Going Global. Ay-liikkeen menestysresepti globaalissa ajassa. Minerva. 2008. Helsinki.

Helminen, Jari & Lähteinen, Sanna (toim.) 2013: Yhteisellä tiellä. Sosiaalialan ja sosiaalityön korkeakoulut aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) kehittäjinä. SOSNET Julkaisuja 6. Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet. Rovaniemi.

Higher Education in Europe 2009: Developments in the Bologna Process. European Comission. 2009. Bryssel.

Hirsjärvi S & Hurme H: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. 2000. Helsinki.

Huisman Jeroen & Van Der Wende Marjik: The EU and Bologna: are supra- and international initiatives threatening domestic agendas ?. European Journal of Education. vol 39. No 3. 2004.

Human Capital Investment. An International Comparison. Centre for Educational Research and Innovation. OECD. 1998.

Huotari K. & Hurtig J: Sosiaalityötä monitoroimassa. Palmenia. 2008. Helsinki.

Hämeen ammattikorkeakoulu. URAREITTI - korkeasti koulutetun maahan muuttaneen osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen viitekehys -ESR-hanke. <<http://www.hamk.fi/tyoelamalle/hankkeet/urareitti/Sivut/default.aspx>> viitattu 2.11.2016

Individual wishing to study/work abroad

<<http://www.enic-naric.net/individual-wishing-to-studywork-abroad.aspx>>viitattu 12.9.2016

International House Helsinki: Kansainvälinen osaaminen yritysten käyttöön <<http://www.hel.fi/www/uutiset/fi/kaupunginkanslia/international-house-helsinki-kansainvalinen-osaaminen-yritysten-kayttoon>> viitattu 18.8.2016>

ISCED 2011 Operational Manual: Guidelines for classifying national education programmes and related qualification. Unesco Institute of Statistics. OECD Publishing.

Jyväskylä yliopisto ja Metropolia Ammattikorkeakoulu ohjaavat maahanmuuttajia korkeakoulutukseen <<http://minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2016/04/simhe.html?lang=fi>> viitattu 28.9.2016

Kaarlampi Susanna & Sampakoski Eveliina 2011: Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kokemuksia työllistymisestä Kanta-Hämeessä. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Hämeen Ammattikorkeakoulu.

Keeley, Brian: Human Capital. How what you know shapes your life. OECD Insights. 2007.

Kiviniemi Kari: Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa (toim.) Valli Raine & Aaltola Juhani: Ikkunoita tutkimusmetoideihin 2- Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimentelmiin. PS-kustannus. Jyväskylä. 2015.

Kolkka Marjo: Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen pedagogiikka. Julkaisussa: Helminen, Jari & Lähteinen, Sanna (toim.) 2013: Yhteisellä tiellä. Sosiaalialan ja sosiaalityön korkeakoulut aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) kehittäjinä. SOSNET Julkaisuja 6. Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet. Rovaniemi.

Koponen, Eija-Leena: Sosiaali- ja terveysalan työvoiman riittävyys nyt ja tulevaisuudessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 13/2015.

Korkeakoulujen kansainvälistyminen muutoksessa <http://www.cimo.fi/ajankohtaista/korkeakoulutus/101/1/korkeakoulujen_kansainvalistymisen_muutoksessa> viitattu 22.10.2016

Kuka voi hakea ammattikorkeakouluun <<https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/kuka-voi-hakea-ammattikorkeakouluun/>> viitattu 20.9.2016

Kyhä, Henna: Koulutetut maahanmuuttajat työmarkkinoilla. Turku. 2011. Turun yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan väitös.

Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta 1385/2015. < <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151385>> Viitattu 28.1.2016

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015< <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>> viitattu 23.8.2016

Lähteinen Sanna & Romakkaniemi Marjo: Opiskelijoiden näkemyksiä aiemman osaamisen huomioimisesta sosiaalialan korkeakoulutuksissa. Teoksessa: Helminen, Jari & Lähteinen, Sanna (toim.) 2013: Yhteisellä tiellä. Sosiaalialan ja sosiaalityön korkeakoulut aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) kehittäjinä. SOSNET Julkaisuja 6. Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet. Rovaniemi.

Maahanmuuttovirasto hoitaa 1.1.2017 alkaen kaikki ulkomaalaisten lupa-asiat <http://www.migri.fi/nain_palvelemme/asiakastiedotteet/tiedotteet_oleskeluluvat/1/0/maa_hanmuuttovirasto_hoitaa_1_1_2017_alkaen_kaikki_ulkomaalaisten_lupa-asiat_68573> viitattu 26.10.2016

Maahanmuuttovirasto/Tilastot
<http://www.migri.fi/download/64996_Tilastograafit_2015_valmis.pdf?828c1dbeb02bd388> viitattu 11.2.2016

Millaista työtä turvapaikanhakija voi tehdä ? Sitä selvitetään uudessa keskuksessa <http://yle.fi/uutiset/millaista_tyota_turvapaikanhakija_voi_tehda_sita_selvitetaan_uudessa_keskuksessa/8677239?ref=leiki-uup> viitattu 3.5.2016

Opetushallitus. Tutkintojen tunnistaminen
<http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen> viitattu 14.1.2016

Paakkinen Eerika: Maahanmuutto ja julkisen sektorin työelämä. 2016. Keva.

Pepin, Luc: Education in the Lisbon strategy: assessment and prospects. European journal of education. vol 46. No1. 2011. Part 1. Blackwell Publishing.Oxford. 2011.

Raunio, Kyösti: Sosiaalityö murroksessa. Tammer-paino. 2000. Tampere.

Residence permits, EU registrations, citizenship <<https://enterfinland.fi/eServices>> viitattu 26.10.2016

Robertson, Susan: Europe, Competitiveness and Higher Education: an evolving project. Teoksessa (toim.) Dale, Roger & Robertson Susan: Globalisation & Europeanisation in Education. Symposium Books. 2009. Oxford.

Ruusuvuori J. & Tiittula L (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino. 2005 Tampere.

Räsänen Pekka: Havaintojen mittaus ja aineiston jäsentämisen metodologia. Teoksessa (toim.) : Räsänen Pekka, Anttila Anu-Hanna, Melin Harri: Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. 2006. Ps-kustannus. Jyväskylä.

Saarinen M: Tunnustetaanko tutkinnot ? Tutkintojen tunnistaminen Euroopan unionissa esimerkkinä Suomen ja Saksan liittotasavallan tutkintojen vastavuoroinen tunnistaminen. Tampere. 2000. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.

Saarikallio,M., Hellsten K. & Juutilainen, V-P. Korkeakoulusta työelämään ? Väylänä ulkomainen tai kotimainen tutkinto. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia, 96. Helsinki. 2008. Kela.

Sosiaalialan kompetenssi <<http://sosiaaliala.blogs.tamk.fi/aloitussivu/sosiaalialan-kompetenssit/>> viitattu 28.3.2016

Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:43.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden valvonnasta vastaavat työnantaja, aluehallintovirastot ja Valvira < <http://www.valvira.fi/-/sosiaalihuollon-ammattihenkilöiden-valvonnasta-vastaavat-tyonantaja-aluehallintovirastot-ja-valvira>> viitattu 4.5.2016

Sosiaalihuollon ammattioikeudet< <http://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-ammattioikeudet>> viitattu 23.8.2016

Sosiaali- ja terveysalan uudet ylirajaiset toimintaympäristöt: Tutkimus filippiiniläis-sairaanhoitajien koulutuksesta ja integroitumisesta suomalaisiin työyhteisöihin (TRANS-SPACE)< <http://www.uta.fi/edu/tutkimus/tutkimushankkeet/transspace/index.html> >viitattu 2.5.2016

Sutela Hanna & Larja Liisa 2015: Ulkomaalaistaustaisessa väestössä paljon korkeasti ja paljon matalasti koulutettuja. <https://tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-11-02_002.html> luettu 28.9.2016

Terveyden ja –hyvinvoinnin laitos: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen ulkomaalainen henkilöstö ja suomalaiset ulkomailla. Tilastoraportti 2010.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Terveys- ja sosiaalipalveluiden henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus 2012. Saatavana pdf:nä : < https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126261/Tr12_15.pdf?sequence=5>

The Canadian Information Centre for International credentials < <http://cicic.ca/>> viitattu 3.5.2016

The European Higher Education Area in 2015. Bologna Process. Implementation Report. Publications Office of the European Union. 2015. Luxembourg.

Toikko Timo & Rantanen Teemu: Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen Yliopistopaino. 2009. Tampere.

Ulkomailla opiskelevien suomalaisten määrä kasvaa, Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten kohdalla enteilläään laskua < http://www.cimo.fi/ajankohtaista/mediatiedotteet/101/1/ulkomailla_opiskelevien_suomalaisten_maara_kasvaa_suomessa_opiskelevien_ulkomaalaisten_kohdalla_enteillaan_laskua> viitattu 21.10.2016

Urareitti- korkeasti koulutetun maahanmuuttaneen osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen viitekehys: <<http://www.metropolia.fi/palvelut/hankeyhteistyö/tutkimus-ja-kehityshankkeet/urareitti/>> viitattu 2.5.2016

Vincent-Lancrin S, Fisher D. & Pfothenauer S: Ensuring Quality in Cross-Border Higher Education. Implementing the Unesco/Oecd Guidelines.OECD Publishing. Paris. 2015

Vilka, Hanna: Tutki ja Kehitä. PS-kustannus.Jyväskylä. 2015

Vuoristo Niina 2013: AHOT-käytännöt sosiaalialan korkeakoulutuksessa- Ammattikorkeakouluille ja yliopistoille suunnatun kyselyn tuloksia. Teoksessa:

Helminen, Jari & Lähteinen, Sanna (toim.) 2013: Yhteisellä tiellä. Sosiaalialan ja sosiaalityön korkeakoulut aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) kehittäjinä. SOSNET Julkaisuja 6. Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet. Rovaniemi.

Välimaa, Fonteyn, Garam, van den Heuvel, Linza, Söderqvist, Wolff, Kolhinen 2013: An evaluation of International Degree Programmes in Finland. The Finnish Higher Education Evaluation Council. Helsinki.

Vuonna 2014 eniten työpaikkoja terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialalla.
<http://www.stat.fi/til/tyokay/2014/03/tyokay_2014_03_2016-09-28_tie_001_fi.html>
viitattu 19.10.2016

Werquin Patrick: Recognising Non-Formal and Informal Learning. 2010. OECD.

Westerhuse Anneke: European structures of qualification levels. A synthesis based on reports on recent developments in Germany, Spain, France, the Netherlands and the United Kingdom (England and Wales). volume 1. Office for Official Publications of the European Communities. Luxembourg. 2001.

Yhteishaku. <<https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/yhteishaku/>> viitattu 22.8.2016

Sosiaalialan kompetenssi

Sosiaalialan kompetenssit

Sosiaalialan eettinen osaaminen

- Sosionomi (AMK) on sisäistänyt sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ja sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti
- Sosionomi (AMK) kykenee sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon
- Sosionomi (AMK) kykenee ottamaan huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja kykenee toiminaan arvostiritoja sisältävissä tilanteissa
- Sosionomi (AMK) edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmasta

Asiakastyön osaaminen

- Sosionomi (AMK) tunnistaa oman ihmiskäsityksensä ja arvomaailmansa merkityksen asiakkaiden ja asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä
- Sosionomi (AMK) osaa luoda asiakkaan osallisuutta tukevan ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen
- Sosionomi (AMK) ymmärtää asiakkaan tarpeet sekä osaa tukea voimavarojen käyttöönottoa ja vahvistumista yksilön kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja elämäntilanteissa
- Sosionomi (AMK) osaa soveltaa ja arvioida erilaisia asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja työmenetelmiä
- Sosionomi (AMK) osaa tukea ja ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan
- Sosionomi (AMK) osaa arvioida ja kuvata asiakasprosessin eri vaiheita ja kehittää työtään sen pohjalta

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen

- Sosionomi (AMK) tuntee hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevat palvelujärjestelmät ja niihin liittyvän juridisen säädöspohjan ja tietojärjestelmät sekä osaa soveltaa niitä
- Sosionomi (AMK) osaa ennakoida ja jäsentää hyvinvointipalveluiden muutoksia ja pystyy osallistumaan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen
- Sosionomi (AMK) osaa arvioida erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden palvelutarpeita ja hallitsee palveluohjauksen sekä ennalta ehkäisevän työn lähtökohdat ja menetelmiä
- Sosionomi (AMK) osaa toimia sosiaalisen asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa sekä edistää asiakkaan turvaverkoston toimintaa

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen

- Sosionomi (AMK) osaa analysoida epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavia rakenteita ja prosesseja alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla
- Sosionomi (AMK) osaa käyttää erilaisia yhteisösosiaalityön, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja viestinnän keinoja
- Sosionomi (AMK) osaa tukea kansalaisten osallisuutta ja kykenee osallistumaan vaikuttamistyöhön yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa

Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen

- Sosionomi (AMK) on sisäistänyt reflektiivisen, tutkivan ja kehittävän työtteen
- Sosionomilla (AMK) on käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja hän osaa tuottaa uutta tietoa
- Sosionomi (AMK) osaa suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida sosiaalialan kehittämishakkeita

Johtamisosaaminen

- Sosionomi (AMK) tuntee talous- ja henkilöstöhallinnon peruseriaatteen
- Sosionomi (AMK) osaa toimia työyhteisön lähiesimiehenä
- Sosionomi (AMK) osaa kehittää sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluprosesseja
- Sosionomi (AMK) kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä
- Sosionomi (AMK) omaa perusedellytykset toimia alan itsenäisenä yrittäjänä

Teemahaastattelun runko

(hyväksilukeminen)

Alkuperäinen tutkinto

- mikä tutkinto on ollut kysessä, onko ollut keskeisiä tutkintoja ?
- miksi se on katsottu sosiaalialan osaamisen mukaiseksi
- onko selkeitä maa/aluekohtaisia eroja ?
- mitä opiskelijat ovat itse nostaneet olennaisessa esille ?

Lakimuutos ammattihenkilöstöstä

- vaikuttaako hyväksilukemiseen, miten ?

Kehittämiskohdat

- onko selkeitä toistuvia epäkohtia ?
- mikä on osoittanut ratkaisuksi näisissä tapauksissa ?
- miten kehittäisit ?